

پودمان ۳

توسعه مهارت‌های بیانی کودک

صحبت کردن را با مطالعه یا حتی نگاه کردن نمی‌توان آموخت، بلکه باید آن را انجام داد و تمرین کرد.

زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۳

توسعه مهارت‌های بیانی کودک

استاندارد عملکرد

توسعه مهارت‌های بیانی کودک از طریق توسعه شناخت مراحل سخن‌گویی، آماده کردن برای سخن‌گویی و کاربرد توانایی‌های گفتاری کودک در زندگی روزانه براساس منابع علمی و آموزشی و استانداردهای وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی‌های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری:

- ۱ توسعه شناخت مراحل سخن‌گویی
- ۲ آماده کردن کودک برای سخن‌گویی
- ۳ کاربرد توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودک

شایستگی‌های غیرفنی مورد انتظار در واحد یادگیری:

- ۱ یادگیری
- ۲ مهارت گوش کردن
- ۳ آموزش و کمک به فراگیری دیگران

هدف توانمندسازی ۱-۳: مراحل سخن‌گویی کودک را توضیح دهد.

صحبت کردن

فعالیت ۱:

در گروه‌های کلاسی درباره عبارت زیر گفت‌وگو کنید.
«حرف بزنیید تا شناخته شوید، زیرا انسان‌ها در زیر زبانشان پنهان هستند.» «نهج البلاغه/ کلمات قصار ۳۹۲»

گفت‌وگو کنید

تعریف: سخن گفتن فرایندی است که بر شناخت و اندیشه مبتنی است و از روی قصد و اراده برای بیان مفاهیم و خواسته‌های انسان به کار می‌رود.
کودکانی که در زمینه مهارت‌های کلامی ضعیف هستند، در مدرسه با مشکلات خواندن روبه‌رو می‌شوند. اما در هر حال کودک طبیعتاً زبان را می‌آموزد.
در سال‌های اخیر بررسی زبان کودکان به طور قابل ملاحظه‌ای گسترش یافته است که با همه تفاوت‌ها در دو نکته اتفاق نظر دارند.

۱ کودکان نظام زبانی خاص خود را دارند و صرفاً مقلد نیستند. کودکان در هر مرحله قواعد درونی خود را دارند که با قواعد زبان بزرگسال متفاوت است. برای مثال، ادای کلمه «گوشتهایی» برای گوشت‌فروشی (قضایی) که براساس کلمه نانواپی می‌سازند.

۲ شباهت در تکامل زبان کودکان: جدا از اینکه در کدام کشور یا منطقه زندگی می‌کنیم، کودکان در تکامل زبان شبیه هم هستند و از یک روند خاصی پیروی می‌کنند.

اهمیت سخن گفتن

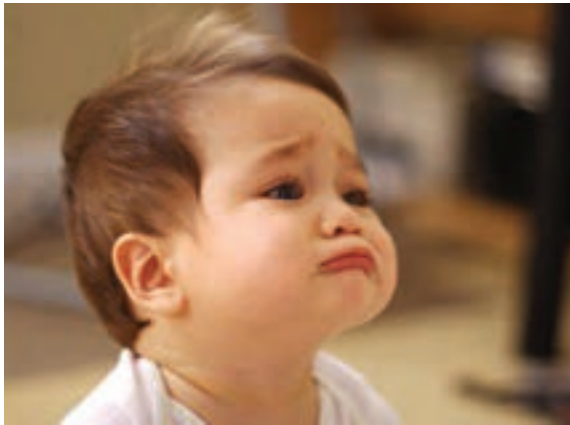
فرایند سخن گفتن همیشه الهام‌بخش در زمینه آموزش است، از آنجا که پیش‌فرض مراحل رشد، از ساده به مشکل، از کم به زیاد، از کمی به کیفی، از تقلیدی به خلاق، از وابسته به مستقل است. فرایند رشد کلامی که در ادامه مبحث بیان می‌شود، می‌تواند نکات حائز اهمیت را در این زمینه آشکار سازد.

هدف توانمندسازی ۲-۳: فعالیت‌های آموزشی برای توسعه شناخت مراحل

سخن‌گویی را طراحی و اجرا کند.

مراحل رشد سخن گفتن

■ گریه قابل ادراک‌ترین صدایی است که نوزاد تولید می‌کند. تغییر در آهنگ گریه، خشم، درد، گرسنگی و غیره را نشان می‌دهد. گریه هرچند اولین ابزار ارتباطی کودک است؛ اما واقعاً ارتباط کلامی نیست (گریه زبان نیست).

شکل ۱- گریه کودک

کودکان در زمان تولد با صداهای مختلفی گریه می‌کنند و والدین گاهی می‌توانند از گریه فرزندشان بفهمند که گرسنه است یا خسته و یا مشکلی دیگر دارند. البته در این دوره بیشتر از نظر موقعیت آنها حدس می‌زنند. اما در ماه‌های بعد مادر به درستی گریه ناشی از گرسنگی یا خواب را تشخیص می‌دهد (شکل ۱).

فعالیت ۲: در گروه‌های کلاسی صدای گریه چند نوزاد را ضبط کنید و در کلاس پخش نمایید و به آن گوش دهید. آیا همه آنها یکسان است و یا تفاوت دارند؟ نتیجه را در کلاس جمع‌بندی کنید.

تمرین کنید

شکل ۲- کودک خودش به تولید صدا می‌پردازد.

■ کودک در حدود ۳ ماهگی، زمان بیداری را صرف ساختن و تولید صدا می‌کند که بیشتر به بَغ‌بَغوی کبوتر شبیه است، اما تنوع دارد و به نظر می‌رسد که می‌تواند این صداها را کنترل کند (مرحله زمزمه کردن^۱). او می‌تواند صدای خود را کم و زیاد کند و یا با شنیدن صدای مزاحم آن را قطع نماید (شکل ۲).

■ کودک به مرور صداهای تولید شده‌اش را با صداهایی شبیه به حروف صدا دار و بی‌صدا درمی‌آمیزد و وقتی با او حرف می‌زنیم، این کار را ادامه می‌دهد، حتی لبخند می‌زند. بنابراین در این مرحله هر کاری را که با لبخند و ارتباط چشمی انجام می‌دهید، باید با صدای بلند و واژگان صحیح بگویید. به خاطر داشته باشید او سخن گفتن را با شنیدن می‌آموزد (شکل ۳).

هر چند کودک صدای مادرش را از دیگر صداها بیشتر تشخیص می‌دهد، - صدایی که از دوران جنینی در

شکل ۳- لبخند کودک به بزرگسالان

رحم شنیده است و به آن خو کرده است^۱۔ اما به مرور می‌آموزد که چگونه به صدای مادر گوش کند. صدای شما باید آرام و با محبت و عشق باشد. در حین لباس پوشیدن، حمام کردن و یا غذا دادن فرصت‌های طلایی برای حرف زدن پیش می‌آید. برای کودک مدام شرح دهید که مشغول چه کاری هستید. با تلفظ صحیح لغات و جملات کامل این فعالیت را ادامه دهید؛ «الان وقت شیر خوردن است»، «بگذار، بلوزت را از تنت بیرون بیاورم». این نکات را به کمک مربی هم گوشزد کنید.

نکته

ارتباط کلام با اعمال باعث گسترش خزانه لغات و درک بهتر کودک می‌گردد.

پیشنهاد

- به صداهایی که در محیط زندگی‌اش وجود دارد، اشاره کنید؛ «این صدای زنگ تلفن است»، «این صدای زنگ در است».
- اسم اشیای در دیدرس او را بلند بگویید؛ «این شیشه شیر است»؛
- جمله‌ها را کامل، روشن و واضح بگویید؛ «این کلاه است».

■ کودک به مرور شروع به بل‌بل کردن^۲ (غان و غون) می‌کند. به صداهای اطراف گوش می‌دهد و از گریه او کاسته می‌شود و مدام بین خواب و بیداری است. این دوره از جهت گفتاری اهمیت خاص دارد، زیرا تقلیدی از ریتم و صداهای محیط و صدای تولید شده خودش است. با، ما، دا و غیره او ممکن است، در اثر تکرار از این حروف لذت ببرد و بعضی از حالات هیجانی خود را با این گونه صداها به ما نشان دهد.

■ با گذر زمان، هجاهای ساده‌ای چون لا، دا، و صداهای دو سیلابی مانند ماما و دادا آغاز می‌شود. این صداها

۱- جنین از شش ماهگی صدای مادر و ضربان قلب او را می‌شنود. پس از شش ماهگی صدای محیط را می‌تواند در درون رحم گوش دهد.

۲- Babbling تقلیدی از ریتم صداهای محیط و صداهای شنیده شده کودک است. این مرحله همان غان و غون است.

را نمی‌توان کلمه دانست. کودک به خاطر خودش آنها را به وجود می‌آورد و در واقع **گفتار کودکانه**^۱ است که از ترکیب صداهای گوناگون تشکیل شده است؛ تک سیلابی‌ها به دو سیلابی تبدیل می‌شوند و آغازی برای رسیدن به کلمه است.

■ **پژواک کلامی**^۲ در واقع، تکرار کلمات شنیده شده کودک است. بنابراین طبیعی است که کودک از کلمات بد هم تقلید کند. پس باید از الگوهای صحیح کلامی برخوردار باشد. گاهی بزرگ‌ترها به واسطه شیرینی «گفتار کودکانه» نه فقط لغات او را تصحیح نمی‌کنند، بلکه با لبخند و واکنش خود، لغت اشتباه را تکرار می‌کنند.

- ادغام رفتارهای عملی و گفتاری «خداحافظی» یا دست تکان دادن
- عکس‌العمل با لبخند در قبال بیان کلمات کودک و تکرار آن به صورت صحیح

پیشنهاد

فعالیت ۳: در گروه‌های کلاسی در صورت امکان، از لغاتی که در کودکی اشتباهاً می‌گفتید و والدین شما آنها را به یاد دارند (حتی کلمات شنیده از دیگر کودکان) فهرستی تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

■ کودک پس از این مرحله، به دلیل آشنایی بیشتر با لغات کلیدی و کسب مهارت نسبت به تکرار، می‌تواند معنای بسیاری از گفته‌ها و دستوره‌های شفاهی را درک کند. با وجود محدودیت خزانه لغات از نظر بیان (۳ تا ۴ کلمه) می‌تواند آن را در جای درست و برای مقصودی درست استفاده کند. مانند «بغل» یعنی مرا بغل کن، آب «یعنی آب بده». او یک کلمه را برای بیان یک جمله به کار می‌برد.

کودک را در مقابل آینه قرار دهید و اجزای بدن او را با نشان دادن نام ببرید (شکل ۴).

پیشنهاد

شکل ۴- کودک و آینه

■ کودک به مرور، ایما و اشاره را به کلام خود می‌افزاید و واژگان درکی او ۵ برابر واژگان بیانی می‌شود. یعنی کودک ظاهراً ۱۰ کلمه را بیان می‌کند، اما معنای ۵۰ کلمه را می‌فهمد. از طرفی او از یک کلمه می‌تواند به جای معنای چند واژه استفاده کند، برای مثال کلمه «جیز» را برای لغت داغ به آتش بخاری، کتری

۱- Lalling

۲- Echoicstage

آب جوش، شمع و غیره اطلاق می‌کند یا «جوجو» را برای همه پرندگان، حتی هواپیما، به کار می‌برد.

فکر کنید

فعالیت ۴: فرصتی برای صحبت کردن با کودک نوپا پیدا کنید. نحوه صحبت کردن شما با روشی که معمولاً با یک بزرگسال صحبت می‌کنید، چه تفاوتی دارد؟ نتیجه آن را در کلاس مطرح کنید.

نکات کلیدی در صحبت کردن با کودک نوپا

- کودک را به صحبت کردن تشویق کنید، به او نخندید و انتقاد نکنید.
 - از جملات کوتاه و یا پرسش‌های زیاد استفاده کنید.
 - موقعی که صحبت می‌کند، تمام توجه‌تان را به او معطوف کنید.
 - به سؤالات او با کلمات ساده پاسخ دهید.
 - صبور و شکیبا باشید، چرا که او برای بیان آنچه می‌خواهد بگوید، به زمان نیاز دارد.
- کودکان به مرور با افزایش خزانه لغات، قادر به ساختن جمله هستند. هر چند جملات آنها بیش از دو کلمه نیست؛ مثل بابا توپ، مامان سوپ. ترکیبات دو کلمه‌ای کودکان نوع خلاصه شده جملات بزرگسالان است (فعل، اسم و صفت)؛ جملاتی تلگرافی، بدون حروف اضافه، ربط و یا تعریف.
- اغلب نوپاها به طور ناگهانی کلمات تازه‌تری را به سرعت می‌آموزند که گاهی به آن «**مرحله جهش یا فوران کلمه**» می‌گویند. رشد کلامی تمامی کودکان از یک الگو پیروی می‌کند که آنها را به ساختن جملات کامل می‌رساند؛ یعنی جملاتی دارای اسم، فعل، حرف اضافه و غیره آنها تا این مرحله که تنها چند جمله را می‌توانستند بیان کنند، به زودی یاد می‌گیرند کلمات را کنار هم بگذارند و ترکیب جدیدی را خلق و بیان کنند، حتی اگر آن را نشنیده باشند.

نکته

کودک نوپا وقتی بهتر می‌آموزد که مکالمات واقعی داشته باشد.

بگذارید کودک افکارش را به زبان آورد، جملات او با الهام از آنچه در محیط اطرافش رخ می‌دهد، از ساده به سمت پیچیده پیش می‌رود. با ایجاد شرایط مناسب به او فرصت تلاش و جست‌وجو بدهید و بگذارید خود تجارب دست اول را آزمایش و بیان کند؛ اگر چه ممکن است او بخش‌هایی از جمله را حذف نماید، اما معانی کلام در آنها گسترش می‌یابد. کودکان با استفاده از حروف اضافه، تعریف و به کارگیری حالات مختلف فعل، جملات پیچیده‌تری را به کار می‌گیرند.

ویژگی‌های واژگان کلامی^۱ بر اساس سن در جدول ۱ نشان داده شده است.

۱- به جدول رشد کلامی در کتاب همراه هنرجو مراجعه کنید.

جدول ۱- ویژگی‌های واژگان کلامی

ویژگی‌های واژگان کلامی بر اساس سن		
سن	ویژگی‌ها	تعداد کلمات
۳ سالگی	جملات ساده	۱۰۰۰
۳ تا ۴ سالگی	استفاده از خزانه لغوی بیشتر همراه با ضرب‌آهنگ کلام	۱۵۰۰
۴ تا ۵ سالگی	جملات ۳ تا ۵ کلمه به همراه حروف اضافه	۲۵۰۰
۵ تا ۶ سالگی	جملات ۶ تا ۸ کلمه با حرف ربط	۱۰۰۰۰
۶ تا ۸ سالگی	جملات کامل با رعایت قواعد	۳۰۰۰۰ تا ۴۰۰۰۰

فعالیت ۵: مطالبی را که با عنوان مراحل رشد سخن گفتن مطرح شد، مرور کنید و جدول رشد سخن گویی را تهیه کنید.

تمرین کنید

هدف توانمندسازی ۳-۳: روش‌های آماده کردن کودک برای سخن گویی را توضیح دهد.

آماده کردن کودک برای سخن گفتن

با توجه به رشد زبانی پرشتاب کودک، همان گونه که اشاره شد، کودک سخن گفتن را در محیط می‌آموزد. این محیط هر قدر غنی‌تر باشد و موارد شنیداری مناسب وجود داشته باشد (افراد گوناگون، اصوات دلنشین و غیره) طبیعی است که رشد زبانی بهتر صورت می‌گیرد. بنابراین در کنار فعالیت‌های روزمره کودک، می‌توان با تمرین و اجرای طرح‌های آموزشی زبان، بستر را برای توسعه آن ممکن ساخت. شاید بتوان راهکارهای اجرایی را در سه بخش ارائه کرد که هر یک دارای شاخه‌هایی است که نهایتاً منجر به صحبت کردن بهتر کودک می‌شود. سه راهکار اصلی آماده کردن کودک برای سخن گفتن طبق نمودار ۱ عبارت‌اند از:

نمودار ۱- آماده کردن کودک برای سخن گفتن

بودمان سوم: توسعه مهارت‌های بیانی کودک

در این راستا فعالیت‌هایی طراحی شده است، تا به کودکان امکان سخن گفتن را بدهد. در اینجا تأکید در یاد دادن کلمات جدید نیست، بلکه تأکید بر مشارکت فعال کودک در مبادلات کلامی، زمان صحبت با بزرگ‌ترها و سایر کودکان است. بعضی از فعالیت‌ها شامل نام‌گذاری و نام بردن اشیاء، اماکن و افراد است و بعضی به کودکان کمک می‌کند که الگوهای سخن‌گویی خود را از طریق توصیف و تشریح اشیاء یا تجارب خود، توسعه دهند.

آماده کردن فضا برای انتقال پیام (صحبت کردن)

فعالیت ۶: با مراجعه به فصل ۴ کتاب دانش فنی پایه سال دهم، ویژگی‌های فضای کتابخانه و غیره را مرور کنید و با توجه به دانستنی‌های خود فهرستی برای این فضا تهیه کنید.

فهرست
تهیه کنید

با عکس‌ها و پوستره‌های مناسب و متنوع، نام‌گذاری سبدهای وسایل، کتاب، لوح فشرده و کارت‌های قصه‌گویی، کاغذ، مداد و غیره فضا را دلنشین و کارآمد کنید (شکل ۵).

شکل ۵- طبقه‌بندی وسایل

شناخت

الف) شناخت خود (هویت)

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی، در مورد بارزترین ویژگی خود گفت‌وگو کنید و نتیجه را جمع‌بندی نمایید. مانند: «ویژگی من احساساتی بودن است» و یا «زود گریه‌ام می‌گیرد».

گفت‌وگو
کنید

ترغیب کودک به صحبت کردن «واقعیت بخشیدن به خود»، یعنی من کیستم؟ یکی از موارد مهم در بسترسازی ذهن او برای گفت‌وگو است.

در مفهوم «من کیستم» (یعنی شناخت خود)، سه جنبه اساسی وجود دارد:

- ۱ شناخت خود با درک تفاوت‌ها و تشابهات مانند مقایسه رنگ مو یا چشم با دیگر دوستان؛
 - ۲ مرتبط کردن نقش خود با اجتماع مانند وظیفه من در مقابل مدیر یا والدین؛
 - ۳ کشف و پرورش استعداد خود مانند به نقاشی بیش از خواندن علاقه‌مند است.
- با توجه به این سه جنبه، نوع احساس ما درباره خودمان و نحوه گوش دادن، صحبت کردن، دریافت‌ها و به خاطر سپردن‌ها اثر می‌گذارد. آنچه حائز اهمیت است، ترتیب این سه مرحله است:

۱ شناخت خود

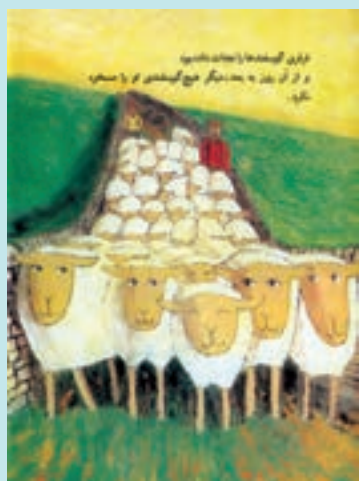
۲ مرتبط کردن نقش خود با اجتماع

۳ کشف استعدادهای فردی

تمرین کنید

فعالیت ۸: در داستان‌های کودکان موارد بسیاری از شناخت خود یافت می‌شود که در آن موجودی به دلیل نشناختن خود، دچار مشکل شده و یا ناراضی است. در اینجا به دو نمونه کتاب اشاره می‌شود (شکل ۶). با مطالعه این دو نمونه، خودشناسی را در دیگر کتب کودکان بررسی نمایید و به دوستانتان معرفی کنید.

شکل ۶- کتاب داستان برای شناخت خود

خلاصه داستان اول^۱: خرس درون غار به خواب زمستانی فرو می‌رود، زمانی که بیدار می‌شود، بیرون غار جنگل نیست، بلکه کارخانه‌ای است. در کارخانه هیچ کس نمی‌پذیرد او خرس است و تبدیل به یک کارگر کارخانه‌اش می‌کنند تا اینکه پاییز فرا می‌رسد و خستگی سراغ خرس می‌آید و از کارخانه اخراج می‌شود، خرس که باید می‌خوابید، در راه پیدا کردن جایی برای خواب دوباره می‌شنود که خرس است و به جنگل برمی‌گردد.

خلاصه داستان دوم^۲: فرفری (گوسفند) به دنیا می‌آید و برعکس همه گوسفندان بزرگ نمی‌شود. همه گوسفندان مسخره‌اش می‌کردند. او کارهای مختلفی می‌کند تا بزرگ شود، اما اثر ندارد تا اینکه گرگ به گله حمله می‌کند و فرفری با استفاده از جثه کوچکش به گله کمک می‌کند و بعد از آن دیگر فرفری مسخره نمی‌شود.

۱- رجوع شود به منبع ۱ آخر فصل ۳

۲- رجوع شود به منبع ۲ آخر فصل ۳

ب) بیان احساسات

گفت و گو کنید

فعالیت ۹: فرض کنید، در دنیای کودکان ۱+۱ برای دوست داشتن کافی است. در دنیای شما آن عدد چیست؟ نظر دوستان تان را بپرسید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

کودک عشق و تعلق داشتن و محبت را احساس و درک می‌کند. او احساس می‌کند که به جایی تعلق دارد و قادر است به دیگران محبت کند و به آنها بپیوندد.

او با گریه و گاه با خنده احساساتش را بیان می‌کند و یا از آن به عنوان وسیله‌ای برای درخواست استفاده می‌کند. احساس چیست؟ اصلاً چیزی به نام احساس در وجودمان داریم؟ آیا نباید واژه احساس را از آنجا که علمی نیست، به واژه هیجان تبدیل کنیم؟ واژه‌ای که در عام همیشه با احساس می‌شناسیم. احساس ترس، نفرت، خشم و عشق، در حالی که همه اینها از هیجان ناشی می‌شود. هیجان‌ها بسیار پیچیده‌تر از آن هستند که ابتدا به چشم می‌خورند. در وهله اول تمام هیجان‌ها را به عنوان احساس می‌شناسیم چون براساس تجربیات روزمره ما هستند. اما احساسات جزئی از هیجان هستند که ما آن را به صورت علائمی مثل اخم کردن، شانه بالا انداختن، گوش نکردن، در آغوش گرفتن، لبخند زدن و غیره نشان می‌دهیم (شکل ۷).

شکل ۷- هیجان کودک

تعریف هیجان: حالات رفتاری هستند که بر اثر محرک خاصی به وجود می‌آیند و فرد را به نوعی کنش و واکنش وا می‌دارند.

هیجان‌های اصلی: شامل خشم، ترس، نفرت، غم، شادی و علاقه است که عکس‌العمل هر یک از ما در تقابل با این هیجان‌ها می‌تواند متغیر باشد.

اهداف هیجان عبارت‌اند از :

- احساسات ما را به دیگران منتقل می‌کنند؛
- بر نحوه تعامل دیگران بر ما تأثیر می‌گذارند؛
- به تعامل اجتماعی کمک می‌کند؛
- روابط را ایجاد، حفظ و قطع می‌کند.

ضرورت و اهمیت: کودکان از طریق جلوه‌های هیجانی

آنچه را که نمی‌توانند به صورت کلامی بیان کنند، به صورت غیرکلامی از طریق صورت، صدا و رفتارهای هیجانی در کل انتقال می‌دهند. آنها بعد از تولد می‌توانند شادی، علاقه و نفرت را اجرا کنند؛ در ۲ ماهگی غم و خشم را ابراز می‌کند؛ در ۶ ماهگی ترس را ابراز می‌کنند. در طول دوران طفولیت، علاقه، شادی، نفرت و خشم تقریباً به شکل صددرصد جلوه‌های صورت مبتنی بر هیجان را نشان می‌دهد.

برای مثال وقتی کودکان بر سر تصاحب یک وسیله بازی دعوا می‌کنند، کودکی که تأثرات خود را با خشمگین شدن و یا گریه کردن نشان می‌دهد، طبیعتاً می‌تواند اسباب بازی را تصاحب کند.

جلوه‌های هیجانی به صورت غیرکلامی به ما قدرت پیش‌بینی رفتار می‌دهد. نظر به اهمیت جلوه‌های هیجانی، مجموعه‌ای از پاسخ‌های غیرکلامی در تصویر صفحه بعد ارائه شده است.

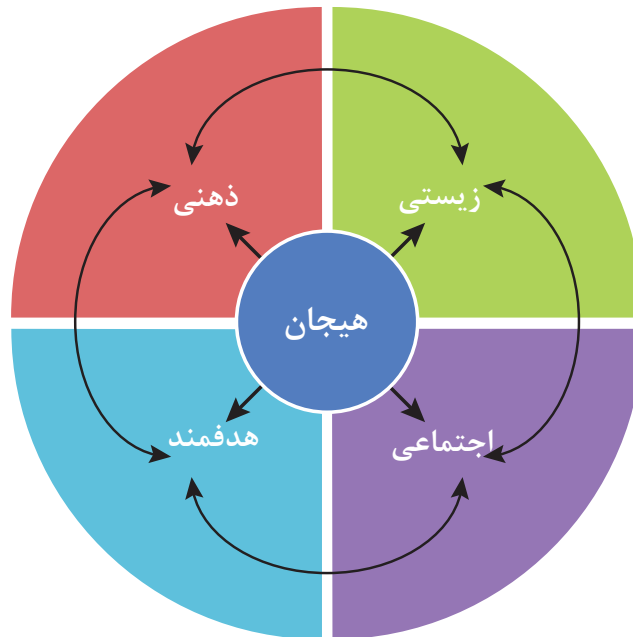
فعالیت ۱۰: شما می‌توانید با توجه به تصاویر زیر تشخیص دهید هر یک چه احساسی را بدون ابراز کلمه‌ای نشان می‌دهند، آن را یاد داشت کنید و در کلاس ارائه دهید.

شکل ۸- کارت‌های رفتارهای غیر کلامی

ابعاد هیجان

هیجان‌ات چند بعدی هستند و به صورت پدیده‌های ذهنی، زیستی، هدفمند و اجتماعی وجود دارند (شکل ۹).

شکل ۹- چهار عنصر هیجان

برای مثال اغلب کودکان، جدایی از مادر را در روزهای اولیه ترک خانه در رفتن به مهدکودک و یا دبستان تجربه کرده‌اند و مادر و کودک از آن روز خاطرات ناخوشایندی دارند. غم حاصل از این جدایی در چهار عنصر هیجان (ذهنی، زیستی، هدفمند و اجتماعی) کاملاً قابل مشاهده است:

- **زیستی:** به واسطه غم جدایی از مادر واکنش بدنی کودک عبارت‌اند از کاهش ضربان قلب، بی‌حرکی و غیره؛
- **اجتماعی:** به واسطه غم جدایی از مادر واکنش اجتماعی کودک عبارت‌اند از بالا رفتن ابروها، پایین آمدن گوشه لب، گریه کردن و لرزیدن؛
- **هدفمند:** به واسطه غم جدایی از مادر واکنش‌های هدفمند کودک عبارت‌اند از پشت مادر پنهان شدن و فرار به سوی در مدرسه؛
- **ذهنی:** به واسطه غم جدایی از مادر واکنش ذهنی کودک عبارت‌اند از احساس ناخوشایند منفی، پریشانی و نگرانی از فردا.

فعالیت ۱۱: جدول صفحه بعد ۴۳ مورد گفتار غیرکلامی را معرفی می‌کند. چند مورد را با دوستان یا برابر آینه اجرا نمایید و یا با دوربین ضبط کنید و از آثار خود نمایشگاهی برگزار کنید.

تمرین کنید

جدول ۲- خزانه پاسخ‌های (رفتارهای) غیر کلامی

رفتارهای غیر کلامی					
بالا کشیدن ابرو	قرار دادن انگشت روی لب (روی نوک بینی) به علامت سکوت	حرکت دادن دست به شکل دایره	ضرب گرفتن با انگشتان روی میز یا سکو	روی میز یا نیمکت خم شدن	حرکت دست به علامت دور شدن
اخم کردن	گوش راست کردن (گوش تیز کردن؛ دست پشت گوش گذاشتن)	بالا بردن دست‌ها به طوری که کف دست‌ها به سوی بالا باشند	چپ نگاه کردن (با چشم نیمه باز نگاه کردن، لوچ کردن چشم‌ها)	کج و معوج کردن بینی (با انگشت)	با انگشت به کسی اشاره کردن
سرجنباندن	بازو گشودن به علامت «کافی است»	اشاره کردن از شاگردی به شاگرد دیگر	با چشم اشاره کردن (چشم‌ها را بستن؛ چشمک زدن؛ با چشم فهماندن؛ با چشم اغماض کردن)	دست‌ها را در جیب کردن	پا کوبیدن
لبخند زدن	غنچه کردن لب‌ها	ضربه زدن با مداد یا قلم	کشیدن یکی از گوش‌ها و متفکرانه نگاه کردن	دست‌ها را به هم چسبانیدن (قفل کردن)	به زمین نگاه کردن
حرکت دست به علامت جلو آمدن	حالت متفکرانه به خود گرفتن	چانه به دست گرفتن و متفکر شدن	دست‌ها را بیرون کشیدن به علامت «چرا؟»	گاز گرفتن انگشت‌ها	نگاه کردن عمدی آن طور که به دانش‌آموزی نگاه می‌کنید.
حرکت انگشت به علامت جلو آمدن	سر تکان دادن به علامت «نه»	سر خاراندن	بازوها را گره کردن	لب پایین را گاز گرفتن (لب گزیدن)	نمایش ایستادن
حرکت انگشت به علامت دور	حرکت از یک طرف کلاس به طرف دیگر	سنگینی بدن را از روی یک پا به پای دیگری انداختن	دست‌ها را به کمر گذاشتن	به سقف نگاه کردن	نمایش نشستن

هدف توانمندسازی ۳-۴: فعالیت‌های آموزشی را برای آماده کردن کودک برای سخن گفتن طراحی و اجرا کند.

روش‌های تشویق به سخن گفتن

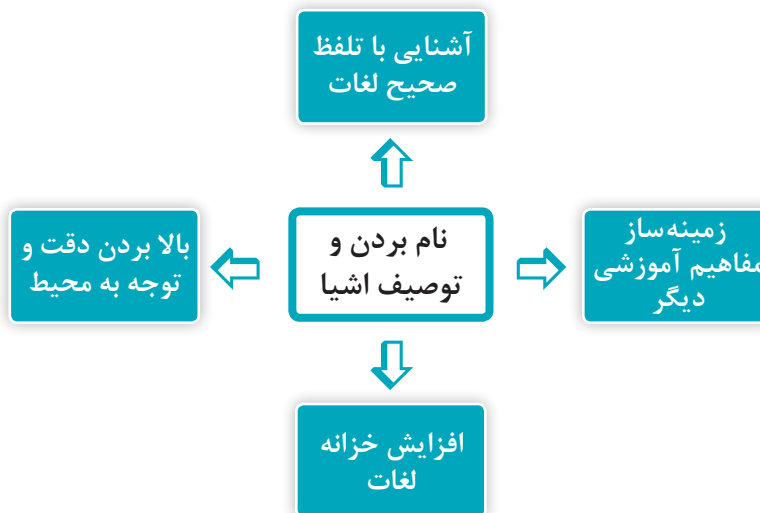
یکی از راهکارهای اصلی برای آماده کردن کودک به سخن گفتن تشویق او است که در نمودار ۲ نشان داده شده است.

نمودار ۲- روش‌های تشویق به سخن گفتن

الف) نام بردن اشیا و شناخت و توصیف

اولین گام در ارتباط با محیط، نام بردن اجزا است. کودک شاید ابتدا از لحاظ تلفظ اشیا را نادرست بیان کند و یا از یک نام برای چند شی استفاده کند، اما شما نام بردن را ابتدا از اشیای ملموس شروع کنید و سپس دامنه آن را توسعه دهید و به نکات ایمنی توجه داشته باشید. هدف از نام بردن و توصیف اشیا در نمودار ۳ نشان داده شده است:

نمودار ۳- نام بردن و توصیف اشیا

- با وجود اشتباهات گفتاری کودکان، آنها را به نامیدن و نام بردن تشویق کنید.
- به آنها کمک کنید تا نام‌گذاری کنند و نام‌ها را تکرار نمایند، زیرا یکی از مهم‌ترین عوامل برای سخن‌گویی می‌باشد.
- وقتی کنجکاوی آنها تحریک می‌شود و یا سؤالی را طرح می‌کنند، بهترین فرصت برای شناخت بیشتر و توصیف است؛ زیرا کودک پس از نام بردن الگوی سخن گفتن خود را از طریق توصیف توسعه می‌دهد (شکل ۱۰).

نکته

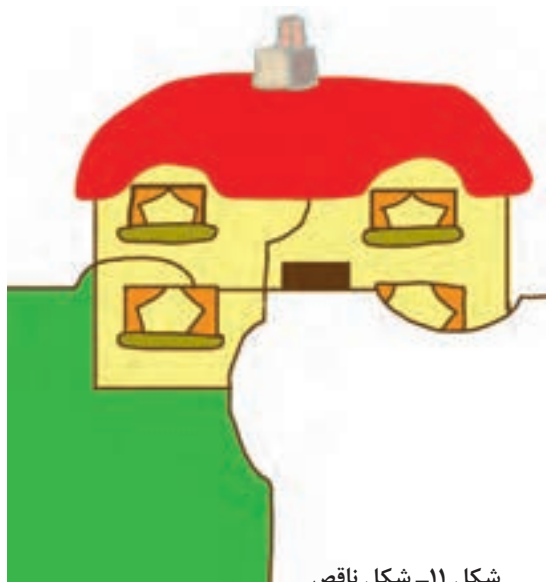
شکل ۱۰- نام بردن اشیا توسط کودک

فعالیت ۱۲: در گروه‌های کلاسی، کارت یا کاغذهایی در ابعاد ۱۰×۵ سانتی‌متر تهیه کنید. سپس روی هر کارت نام یک شیء را بنویسید و تصویر آن را بکشید سپس مجموعه را در یک کیسه بگذارید. هر کدام از شما کاغذی را بردارید و با توصیف ویژگی‌ها، از هم کلاسی‌های خود بخواهید حدس بزنند آن شیء چیست؟

تمرین کنید

ب) کامل کردن
تصویر زیر را مشاهده کنید.

شکل ۱۱- شکل ناقص

فعالیت ۱۳: در تصویر بالا اولین نکته‌ای که به ذهنتان می‌رسد، چیست؟ در این باره بیندیشید و اقدام کنید.

فکر کنید

چرا تصویر ۱۱ به نظر ناقص است؟ برای رفع این نقص چه باید کرد؟ به اطرافتان نگاه کنید، آیا در محیط چیزهایی را می‌بینید که ناقص و به عبارتی نیمه تمام است؟ هر آنچه در اطرافمان می‌بینیم، از اجزایی تشکیل شده است و تا زمانی که همه اجزای آن کنار هم قرار نداشته باشند، کامل نیستند (شکل ۱۲).

شکل ۱۲- تصویر پل نیمه تمام

شکل ۱۳- قطعه‌ای از پازل

منظور از کامل کردن چیست؟ قرار گرفتن جزء یا اجزا در جای مناسب خود حال با این قطعه آیا تصویر شما کامل شده است (شکل ۱۳)؟

ضرورت و اهمیت کامل کردن: باید به خاطر داشته باشیم که کل از اجزایی به وجود آمده است و خواص یا ویژگی‌هایی دارد که در اجزای تشکیل‌دهنده آن یافت نمی‌شود.

برای مثال در یک بازی عروسکی، کودک می‌خواهد لباسی برای عروسکش آماده کند و آن را به مهمانی ببرد. اجزا عبارت‌اند از لباس عروسک (بلوز، شلوار، جوراب، گردنبند)، تزئینات و مجموعه‌ای که او برمی‌گزیند، برای کل یک عروسک است.

در این فرایند کودک با مکث لازم، دقت، تمرکز، روی مسئله و کوشش و انگیزه، نهایتاً برای عروسک لباس مناسب انتخاب می‌کند به یاد بیاورید که شما برای حل پازل نیز همین مراحل را طی کردید.

نکته

مکث، دقت، تمرکز حواس روی مسئله، کوشش و انگیزه ضرورت کامل کردن است.

تمرین کنید

فعالیت ۱۴: تعدادی تصویر روی مقوا بچسبانید؛ هر یک با برداشتن یک کارت تصویری باید برای آن تصویر جمله بسازید و آن را روی کارت زیر تصویر بنویسید. نهایتاً جملات هم‌کلاسی‌ها را روی تخته بچسبانید با پس و پیش کردن جملات آیا می‌توانید قصه‌ای ارائه دهید که آغاز، میانه و پایان داشته باشد.

ج) جمله آموزشی

اصلی ترین ویژگی ارتباطی انسان زبان است و بزرگ ترین واحد زبان، جمله است. در واقع با قراردادن کلمات در جمله خواسته هایمان را بیان می کنیم. هدف عمده از جمله سازی با کودکان در شکل زیر نشان داده شده است:

نمودار ۴- هدف جمله آموزشی^۱

شکل ۱۴- صحبت با کودک

چگونگی جمله آموزشی: در جمله آموزشی معمولاً سه راهکار زیر

پیشنهاد می شود:

- ۱ قراردادن کودک در معرض شنیدن (دریافت پیام)؛
 - ۲ تشویق کودک در جهت حرف زدن برای تولید جمله (بیان)؛
 - ۳ ساختار جمله با قواعد دستور (نحو).
- ۱ قراردادن کودک در معرض شنیدن (دریافت پیام): در این راهکار، باید کودک را در معرض گوش کردن به رادیو، تلویزیون، لوح های فشرده^۲ قصه و خواندن کتاب قرار داد و با او صحبت کرد تا خزانه لغوی او افزایش یابد و با کاربرد لغات آشنا شود (شکل ۱۴).

- سعی کنید در آغاز، جملات با کمترین واژه شروع شود و ظرفیت آن به مرور با توان فکری و زبانی کودکان گسترده شود.
- در مناطق دو زبانه از جمله های کوتاه، صریح و شفاف استفاده شود.
- هر جمله با آهنگ خاص خود بیان شود؛ امری، سؤال، خبری، عاطفی.
- جمله ها با زندگی و تمایلات کودک رابطه مستقیم داشته باشد.
- محل تأکیدها در جمله دقیقاً رعایت شود؛ زیرا تأکید و سنگینی هر کلمه معنای جمله را تغییر می دهد.

نکته

۱- زبان معیار همان زبان رسمی آموزش و پرورش است.

۲- لوح فشرده همان CD است.

شما با وزن دادن به هر یک از کلمات جمله «من می‌خواهم شربت را در لیوان بنوشم»، به یک نوع پاسخ رسیده‌اید. برای مثال، در پاسخ به سؤال «چی دوست داری در لیوان بنوشی؟» شما تأکیدتان روی کلمه شربت است.

«من می‌خواهم شربت را در لیوان، بنوشم.»

یا در محاوره ساده شما با تأکید و وزن دادن به لیوان، علاقه‌مندی خود را به نوشیدن در لیوان نشان می‌دهید. «من می‌خواهم شربت را در لیوان بنوشم.»

فعالیت ۱۵: جمله زیر را با وزن کردن هر کلمه بخوانید، و به چندین نوع سؤال که در ذهن ایجاد

می‌شود، توجه کنید:

«من در حالی که چمدان سنگینی را در دست داشتم با اتوبوس به منزل مادرم رفتم»،
در مورد سؤال‌ها گفت‌وگو کنید.

گفت‌وگو
کنید

۲ تشویق کودک در جهت حرف زدن برای تولید جمله: برای رسیدن به این منظور باید موارد زیر را رعایت کنید.

- بچه‌ها جمله‌های شنیده را تکرار کنند. در تکرار نیز آهنگ و محل تکیه‌ها را در نظر بگیرید.
 - در برابر اشتباهات واکنش آبی نشان ندهید. خطاهای گفتاری را با ملایمت اصلاح کنید. به جای اصلاح مستقیم خطاها، خودمان شکل درست جمله را ادا کنیم.
 - جمله‌ها را طی یک داستان پیوسته یا داستان‌های کوتاه به کار ببرید.
- داستانی را برای کودک بخوانید^۲ (شکل ۱۵) پس از خواندن کتاب دستورالعمل بالا را اجرا کنید. می‌توانید داستان دیگری را نیز تجربه کنید.

شکل ۱۵- کتاب داستان

۱- در مبحث شنیدن و صحبت کردن توضیحاتی در این راستا داده شده است.
۲- رجوع شود به منبع ۳ آخر فصل ۳: جغد کوچکی در خواب از بالای لانه به زمین می‌افتد. او راه می‌افتد که مادرش را پیدا کند. دوستش سنجاب از او می‌پرسد: مامانت چه شکلی است؟ جغد کوچک با دادن نشانه‌هایی به سنجاب سراغ مادرش را می‌گیرد. سنجاب او را پیش حیوانات مختلف می‌برد، (خرس، خرگوش، قورباغه) تا اینکه بالاخره قورباغه او را نزد مادر می‌برد.

۲ ساختار جمله یا قواعد دستوری (نحو): در نمودار ۵ ساختار جمله نشان داده شده است.

نمودار ۵- ساختار جمله

چنانچه می‌دانید، نوپا با گفتار تلگرافی و ترکیب دو کلمه جمله‌سازی خود را شروع کرده است. او با همان دو کلمه منظورش را بیان می‌کند؛ «مامان بغل».

اما برای کامل کردن جملات کودک همانند دیگر فعالیت‌ها برای زبان آموزی باید با تمرین و تکرار زمینه را آماده‌سازی کنید. در ساختار جمله به فعل، فاعل، مفعول، و قید نیاز داریم. طبیعی است که در جمله‌های آغازین «مامان بغل» فاعل وجود دارد و فعل به عنوان‌کننده مطرح است، اما به شکل ناقص. با دادن فعالیت‌هایی در این زمینه و صحبت‌های مداوم با کودک، الگوهای مثبتی را در اختیارش قرار دهید. برای نیل به این منظور:

فاعل: در ابتدا سه جمله را برای کودک بخوانید و از او بخواهید که با دقت گوش کند:

«او به پارک رفت» - «علی به مهد کودک می‌رود» - «او به خانه آمد». حال از او بپرسید:

چه کسی به پارک رفت؟ چه کسی به مهد می‌رود؟ کی به خانه آمد؟

مفعول: ابتدا چند جمله می‌گوییم با دو شخصیت که بر هم اثر می‌گذارند.

«نوشین، خواهرش را انداخت» - «گرچه موش را گرفت»

حال بپرسید: نوشین چه کسی را انداخت؟ گرچه چه چیزی را گرفت؟

قید: به جمله‌تان مکان بدهید.

«مادر به بازار رفت» - «موش به سوراخ وارد شد». در اینجا اماکنی که بدان اشاره شد، قید مکان است (سوراخ، بازار و غیره).

فعل: از افعال استفاده کنید.

استفاده از افعال صحیح در جای جای جمله با بیان داستان یا توصیف یک اتفاق:

■ داستان درختی که از صدای پرنده‌ها خوشش می‌آمد و ...

■ داستان موشی که دوست داشت به مدرسه برود و ...

«خوش آمدن» و «رفتن» فعل است.

بنابراین ساختن مجموعه‌ای از کارت‌های تصویری که افعالی مثل دویدن، خندیدن و پریدن را نشان می‌دهد ضروری است. اما مجدداً تأکید می‌شود، یادگیری استفاده از جمله کامل زمانی مؤثرتر است که کودکان، شانس شنیدن جملات کامل را در مکالمات عادی روزانه بزرگسال داشته باشند.

- در صحبت کردن از جملات کامل استفاده کنید. به جای «ناهار حاضر»، بگویید «ناهار حاضر است بیا غذا بخوریم».
- به جای «دستتو بشور»، بگویید «وقت غذاست، باید دستتو بشویی».
- کودک را برای جمله‌سازی آزاد بگذارید و مدام اشتباهات او را تصحیح نکنید.
- چنانچه جملات کودک با هم ارتباط نداشت، خودتان ارتباط برقرار کنید؛ مثلاً با تصویر موش او را به گفتن دعوت کنید و او می‌گوید موش سفید بود. می‌پرسید بعد چی؟ و او می‌گوید گربه همسایه روی دیوار است. شما قصه او را به هم مرتبط می‌کنید. موش سفید از دیدن گربه همسایه روی دیوار ترسید. بعد چی شد؟

هدف توانمندسازی ۵-۳: به کارگیری توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودک را توضیح دهد.

کاربرد توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودک

بهترین بستر برای آنکه کودک درگیر موضوع شود و یک گوینده خوب باشد، فعالیت‌های روزانه است.

گفت‌وگو کنید

- فعالیت ۱۶:** فرض کنید کودکی در پارک، زمین می‌خورد و گریه می‌کند و یا در یک فروشگاه اسباب‌بازی به دلیل نخریدن اسباب‌بازی مورد علاقه‌اش جیغ و داد به راه می‌اندازد.
- شما برای آرام کردن این کودکان چه راهکاری پیشنهاد می‌کنید؟
 - با چه نوع کلامی او را دعوت به آرامش می‌کنید؟
 - پیشنهادهای خود را با سایر دوستان درمیان بگذارید.

فعالیت‌های روزانه و صحبت درباره آن، فرصت مغتنمی برای یک محاوره دو نفره بدون سر و صدای دیگران است که شنونده شما (کودک) سراپا گوش است؛ بنابراین باید در موقعیت مناسب بتوانیم شرایط را با مکالمات متناسب و درست، به سمت و سوی یک محاوره موفق که نتیجه‌اش بالا بردن توانایی گفتار است، سوق دهیم. پس باید:

- کاربرد کلمات و عبارات با موقعیت متناسب باشد.
 - صحبت کردن بلند در حدی که فرد یا گروه شنونده آن را بشنود.
 - به کارگیری صحیح کلمات به صورتی که به روشنی بیانگر اندیشه باشد.
 - نظم دادن به نظرات اصلی از جمله مواردی است که همه ما برای صحبت کردن به آن نیاز داریم؛ یعنی از شاخه‌ای به شاخه دیگر نپریدن و آنچه را می‌خواهیم بگوییم، مرتب و مرحله به مرحله باشد.
- کودک از طریق بازی با اسباب‌بازی، قصه‌سازی، وانمود کردن، نمایش خلاق، و به طور کلی فعالیت روزمره می‌تواند به این توانایی برسد (نمودار ۶).

کاربرد توانایی های گفتاری در زندگی روزانه کودکان

قصه سازی

اسباب بازی

نمایش خلاق

وانمود بازی

قصه گویی

نمودار ۶ - کاربرد توانایی های گفتاری کودک

۱- اسباب بازی

فعالیت ۱۷: چه خاطره ای از عروسک بازی یا اسباب بازی های دوران کودکی خود دارید؟ در گروه های کلاسی بیان کنید و نتیجه را جمع بندی کنید.

گفت و گو
کنید

اسباب بازی ها وسایل مناسبی برای تمرین صحبت کردن هستند. عروسک ها، ماشین ها، تلفن و کتاب از جمله وسایلی هستند که در مجموعه اسباب بازی ها همیشه وجود دارند.

الف) کتاب یک وسیله مناسب برای برقرار کردن ارتباط با کودک است، هر چند ساختار ظاهری کتاب گاهی این شبهه را ایجاد می کند که وسیله بازی نیست. امروزه در کتاب های تولید شده نمونه هایی وجود دارد که به این نکته توجه دارند و ساختار و جنس آن متفاوت است. در این نمونه از کتاب ها، کودک با لمس کردن، جویدن، کشیدن و حتی تکان دادن آنها، کتاب را کشف و زمینه را برای صحبت کردن و برقراری ارتباط با محیط میسر می سازد. این کتاب ها تنوع بسیار دارند که در اینجا به چند نمونه اشاره می شود؛ پلاستیکی، پارچه ای، مقوایی، موزیکال و غیره.

■ برای کودک زیر ۶ ماه **کتاب های پلاستیکی** (برای استفاده در حمام) بهترین است. کودک می تواند آنها را به دهان ببرد، خم کند و شست و شو دهد (شکل ۱۶).

شکل ۱۶- کتاب پلاستیکی

شکل ۱۷- کتاب پارچه‌ای

■ **کتاب‌های پارچه‌ای** نمونه دیگری از کتاب‌ها برای این گروه سنی است. این کتاب‌ها علاوه بر ارائه تصاویر واضح و داشتن رنگ‌های درخشان، به کودک فرصت می‌دهد از طریق لامسه و بینایی این کتاب‌ها را تجربه کند. در حین استفاده از این نوع کتب در مورد تصاویر با او صحبت کنید (شکل ۱۷).

کتاب‌های پارچه‌ای می‌تواند در انواع گوناگون، کودک را به خود جلب کند. مثلاً قسمتی از کتاب جدا و یا اضافه می‌شود (شکل ۱۸).

■ **کتاب مقوایی کلفت که به صورت پازل** از درون کتاب خارج شده و یا در جای مناسب قرار می‌گیرد (شکل ۱۹- الف).

■ **کتاب‌های مقوایی کلفت که گاهی آهنگین است** یعنی با دکمه‌ای آهنگ پخش می‌کند و یا با توجه به شخصیت‌های قصه صدای آنها شنیده می‌شود (شکل ۱۹- ب).

شکل ۱۸- کتاب پارچه‌ای (با قطعات جدا شونده)

ب

الف

شکل ۱۹- انواع کتاب کودک

کتاب‌های تصویری^۱، با نشان دادن اشیاء و پدیده‌های آشنا به کودک، فرصت بازشناسی واژه‌ها و سخن گفتن درباره آنها را ایجاد می‌کند و جزء اولین کتاب‌هایی است که ضمن ارائه اطلاعات مفید به کودک، نگرش او را نسبت به محیط افزایش می‌دهد و زمانی که کودک توانایی سخن گفتن را پیدا کرد، سریع‌تر می‌تواند بر صحبت کردن خود مسلط باشد و واژه‌هایی را که در هنگام شنیدن و دیدن تصویر ذخیره کرده است، استفاده کند.

نکات ایمنی و بهداشتی کتاب‌های پلاستیکی: از آنجا که کودکان معمولاً این کتاب‌ها را به دهان می‌برند، باید موارد بهداشتی و ایمنی زیر رعایت شوند:

- ۱ قابل شست‌وشو باشند و مرتباً شسته شود؛
- ۲ از رنگ‌های غیرسمی استفاده گردد؛
- ۳ لبه‌های کتاب‌های پلاستیکی تیز و برنده نباشد.

تمرین کنید

فعالیت ۱۸:

- ۱ با استفاده از رومیزی‌های گلدار پلاستیکی و بریدن آنها و درست کردن یک کتابچه تصویری، یک کتاب ساده پلاستیکی تهیه کنید.
- ۲ با بریدن و چسباندن عکس به صورت تکه دوزی (اپلیکه) یک کتاب پارچه‌ای تهیه کنید.
- ۳ با استفاده از پارچه‌های رنگی نقش‌دار از جنس‌های گوناگون کتاب درست کنید.

شکل ۲۰- آینه‌های آموزشی

ب) آینه‌های نشکن: اکثر کودکان در ۶ ماهگی از نگاه کردن در آینه لذت می‌برند، این کار باعث می‌شود که متوجه لب و دهان خود شوند و با حرکت دادن آنها صدا تولید کند. آینه‌های آموزشی نشکن می‌تواند بازیچه مناسبی برای صحبت کردن کودک باشد. نگاه کردن در آینه و صحبت با خود حتی در سنین بالاتر نیز ادامه دارد. کودک گاهی به ایفای نقش در آینه می‌پردازد (شکل ۲۰).

ج) تلفن: استفاده از تلفن‌های اسباب‌بازی در یک‌سالگی، از جمله وسایلی است که او را به صحبت کردن وای می‌دارد. کودک روزانه بارها و بارها به وسیله تلفن ثابت یا همراه با دوستان خیالی‌اش صحبت می‌کند و یا طرز صحبت کردن را از بزرگ‌ترها تقلید می‌کند (شکل ۲۱).

۱- در پودمان ۴ همین کتاب برای کتاب‌های تصویری توضیحات کامل آورده شده است.

شکل ۲۱- تقلید کودک در استفاده از تلفن همراه

د) **عروسک‌های انگشتی:** استفاده از عروسک‌های انگشتی ساده با شخصیت‌های شناخته شده یکی دیگر از مواردی است که در صحبت کردن با کودک می‌تواند بسیار مفید و ضروری باشد. این عروسک‌های انگشتی می‌تواند توسط شما و بر اساس داستان‌های مورد علاقه کودکان تهیه شود (شکل ۲۲). گاهی با استفاده از عروسک‌های پارچه‌ای و گذاشتن آن در گوشه و کنار اتاق، فرصت برای صحبت کردن در مورد آن را ایجاد کنید. این عروسک‌های پارچه‌ای توپر به کودک فرصت می‌دهد که با آنها صحبت کرده و یا خود را به جای آنها بگذارد. این مکالمه کوتاه در نهایت فرصت مناسبی برای رد و بدل لغات و افزایش خزانه لغات آنها است (شکل ۲۳).

شکل ۲۳- عروسک پارچه‌ای

شکل ۲۲- عروسک انگشتی

شکل ۲۴- پرنده پارچه‌ای

گاهی پرنده‌های پارچه‌ای، حتی حیوانات پلاستیکی قابل شست‌وشو، هم می‌توانند به کودک فرصت صحبت کردن با واژه‌های جدید را بدهند و یا وسیله‌ای تشویقی برای بیان موقعیت و فضای موجود باشند (شکل ۲۴).
نکات ایمنی و بهداشتی: عروسک‌های پارچه‌ای از اسباب‌بازی‌های مورد علاقه و محبوب کودکان هستند. این عروسک‌ها گاه به عنوان یک ابزار بازی و گاه به عنوان وسیله‌ای برای نمایش عروسکی و یا داستان‌گویی و داستان‌سازی مورد استفاده کودکان قرار می‌گیرند؛ لذا باید به نکاتی در راستای بهداشت و ایمن بودن آنها توجه شود.

■ این عروسک‌ها پارچه‌ای هستند، لذا چندان قابل شست‌وشو نیستند و نمی‌توانند برای مدت زیادی مورد استفاده قرار گیرند.

■ بعضی از نمونه‌ها از پارچه‌های پرزدار ساخته شده‌اند، لذا در آغوش گرفتن و احیاناً به خواب رفتن کودک در کنار آنها می‌تواند مشکل‌زا شود، زیرا پرزهای پارچه جدا می‌شود و از راه تنفس وارد ریه کودک می‌گردد و می‌تواند عوارضی را باقی بگذارد.

■ معمولاً در این عروسک‌ها از دکمه یا چشم‌های پلاستیکی استفاده می‌شود که چون از چسب استفاده شده، به آسانی کنده می‌شود و کودک با بلعیدن و یا فرو کردن آن در گوش و بینی به خود صدمه می‌زند.

■ عروسک‌های پارچه‌ای معمولاً با موادی پرشده‌اند که ممکن است بهداشتی نباشند. تکه پنبه و خورده پارچه و یا تکه‌های ابر که در مجاورت شعله به سرعت مشتعل می‌شوند.

فعالیت ۱۹: با انتخاب یک کتاب مناسب برای گروه سنی الف، شخصیت‌ها را به صورت عروسک انگشتی تهیه کنید و داستان را در کلاس برای سایر دوستانتان اجرا کنید.

نمایش اجرا کنید

شکل ۲۵- خانه عروسکی

ه) **خانه عروسکی:** خانه عروسکی یکی از ابزارهای مناسب برای تقویت رشد کلامی (صحبت کردن و شنیدن) است. جداسازی فضا برای کودکان- خواه به صورت نصب یک پرده و یا ساختار مشخص خانه عروسکی که در کتاب دانش فنی پایه پیرامون آن صحبت شده - یکی از بهترین مکان‌ها برای تقابل کلامی کودکان است. کودکان در این فضا که معمولاً در گروه‌های کوچک شکل می‌گیرد، به تقلید رفتار بزرگ‌ترها می‌پردازند. آنچه در اینجا مهم است، ضرورت درست کردن خانه عروسکی توسط کودک است، حالا با هرچه باشد (متکا، بستن چادر و ملحفه) و هر کجا قرار گیرد (زیر میز، پشت در، پشت مبل و غیره) (شکل ۲۵).

شکل ۲۶- همراهی با کودک در بازی

همراهی والدین یا مربیان با کودک در اینجا ضروری است؛ زیرا فرصتی است تا کودک گفتار را بشنود و با تکرار آن، با قواعد صحبت کردن (مکث‌ها، تأکیدات کلامی، تلفظ صحیح کلمه، بالا و پایین بردن صدا) آشنا شود (شکل ۲۶).

باید به خاطر داشته باشیم که همراهی در این فعالیت‌ها ضروری و زیبا است، اما نباید مانع خلاقیت، نوآوری و ساختار بازی آنها بشویم. در واقع همراهی به معنای سد راه شدن نیست.

نکته

۲- قصه‌گویی

قصه‌گویی یکی از فنون رایج در انتقال مفاهیم است و برای تمام گروه‌های سنی گیرایی خاصی دارد. قصه‌گو، مجموعه‌ای از مفاهیم پیچیده را به مخاطب منتقل می‌کند بدون آنکه سن یادگیرنده، موضوع آموزشی یا سطح یادگیری، کاربرد آن را محدود سازد.

از آنجا که قصه به معنای حکایت و سرگذشت است و به آثاری اطلاق می‌شود که در آنها تأکید بر حوادث خارق‌العاده بیشتر از تحول و تکوین آدم‌ها و شخصیت‌ها است. قصه‌ها کودک را با واژگان، اصطلاحات، نام‌ها، مکان‌ها و غیره آشنا می‌کند و علاوه بر ایفای نقش مهم در زبان‌آموزی، فرصت خوبی برای اصلاح لغزش‌ها، اشتباهات و اشکالات زبانی ایجاد می‌کند.

شکل ۲۷- قصه‌گویی

ضرورت و اهمیت قصه‌گویی

- کمک به پرورش قدرت بیان و افکار کودک
 - تقویت و پرورش نیروی تخیل کودک
 - تحریک قوه ابتکار و ابداع
 - رشد اعتماد به نفس و تجارب جدید
 - برآوردن نیازهای عاطفی برای دریافت پیام‌ها
- (شکل ۲۷)

یک معلم یا مربی خوب باید قصه‌گوی خوبی باشد و از طریق داستان، علاوه بر جذاب کردن موضوع تدریس، تمرکز کودکان را افزایش دهد و در نهایت یادگیری را ساده‌تر کند.

نکته

نکات مهم برای اجرای قصه:

الف) انتخاب قصه با توجه به سن شنونده و موقعیت خاص: از آنجا که مدت تمرکز کودکان محدود است، قصه باید از نظر طول زمان و محتوا با سن شنونده هماهنگ باشد. شما می‌توانید در بازنگری کارت کتاب قصه^۱ مناسب آن موقعیت را انتخاب کنید؛ مثلاً در یک روز بارانی کتاب مهمان‌های ناخوانده مناسب است.

ب) انتخاب محل نشستن: کودکان دوست دارند روی زمین بنشینند به قصه گوش دهند. زیرا اندازه تمیز و راحت و استفاده از چند بالش می‌تواند فضا را دلنشین کند، اما نکته مهم این است که آنها بتوانند شما را ببینند.

ج) استفاده از ابزار مناسب برای قصه‌گویی: گاهی اشیای مربوط به قصه مثلاً یک شال، روسری، کت قرمز یا یک قلم مو می‌تواند در قصه‌گویی شما اثرگذار باشد. گاه یک عروسک یا عروسک‌های انگشتی بهترین همراه شما در قصه‌گویی است.

د) کارت قصه‌گویی: یکی دیگر از وسایل در اجرای قصه است که می‌توانید با چسباندن تصاویر کتاب‌های پاره شده روی مقوای مختلف مجدداً قصه را بازسازی نمایید و برای کودکان تعریف کنید؛ سپس از آنها بخواهید براساس تصاویر و یا با استفاده از کارت‌های قصه‌گویی آماده^۲ قصه را بیان کنند (شکل ۲۸).

۱- طرز تهیه آن در مبحث مجموعه کتاب آمده است.

۲- نظر به اهمیت قصه‌گویی ناشران اقدام به تهیه کارت قصه‌گویی کرده‌اند. که می‌توانید از آنها استفاده کنید و از دستورالعمل‌های اجرایی آنها بهره‌مند شوید.

شکل ۲۸- کارت‌های قصه‌گویی^۱

هـ) مجموعه کتاب (تهیه کارت کتاب): مجموعه‌ای از کتاب‌های داستانی کودک را برحسب سن انتخاب کنید (معمولاً گروه الف و در بعضی موارد گروه الف - ب) و پس از مطالعه، برای هر یک از آنها کارت کتاب تهیه کنید. برای این منظور یک کاغذ A۴ را تا کنید و هر کدام از صفحات را به روش زیر انجام دهید (شکل ۲۹):
صفحه اول: مشخصات ظاهری کتاب، نام کتاب، نام نویسنده، تصویرگر، مترجم، ناشر سال چاپ را در این صفحه بنویسید.

صفحه دوم: خلاصه‌ای از کتاب را به منظور انتخاب سریع‌تر و مناسب با موقعیت‌ها و مناسبت‌ها در این صفحه بنویسید.

صفحه سوم: مشخص کردن لغات سخت و کلیدی و نکاتی که باید قبل از خواندن به آن اشاره شود. در واقع زمینه ذهنی کودک را برای پذیرا شدن داستان آماده می‌کند.

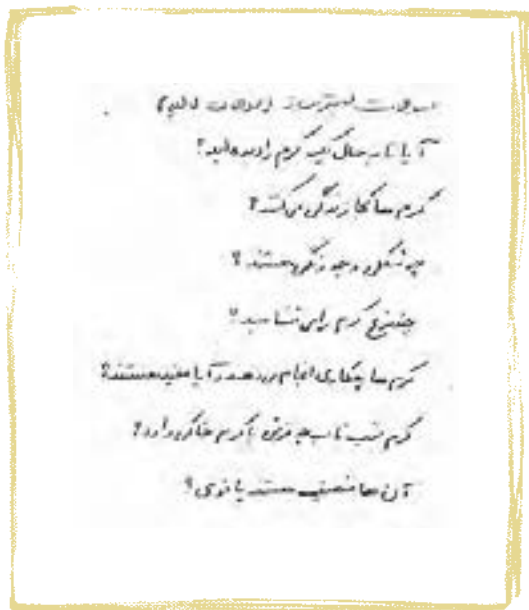
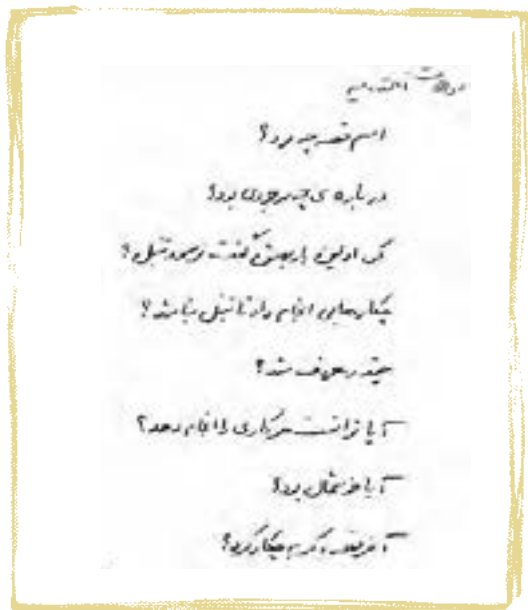
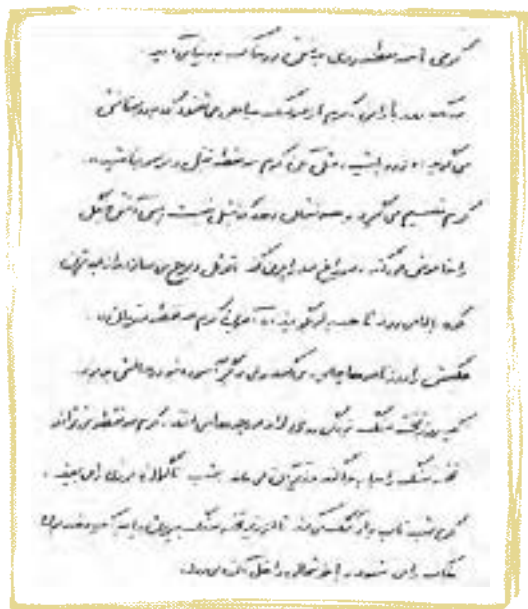
صفحه چهارم: با طرح سؤالات پایانی (سؤالات احتماییه) مثل جرعه زدن است که ایده‌های بهتری در ذهن به وجود می‌آورد و راهی برای مشارکت کودک می‌شود و افکارش را با موضوع ارتباط دهد. از این رو، تکرار اطلاعات و بیان آن با لغات شخصی معلوم می‌کند که چقدر از سخنان را دریافت کرده است.

طرح پرسش اختتامیه - چرا جغد کوچولو از لانه‌اش بیرون افتاد؟ - در برخورد با سنجاب به او چه گفت؟ - برای پیدا کردن مادر، جغد چه نشانه‌ای داد؟ - مامان جغد چگونه از حیوانات تشکر کرد؟ ص ۴	سؤالات اولیه صحبت پیرامون ویژگی جغد - خرگوش - خرس - سنجاب اگر شما گم شوید، چه کار می‌کنید؟ ص ۳	خلاصه داستان: قصه بچه جغدی که از لانه‌اش بیرون می‌افتد و در جنگل به دنبال یافتن مادر، نشانه‌هایی از او به حیوانات مختلف می‌دهد و آنها حیواناتی با همان مشخصه را به او معرفی می‌کنند که همگی اشتباه است، اما بالاخره مادر را می‌یابد. ص ۲	نام کتاب نام نویسنده، تصویرگر، مترجم، ناشر سال چاپ ص ۱

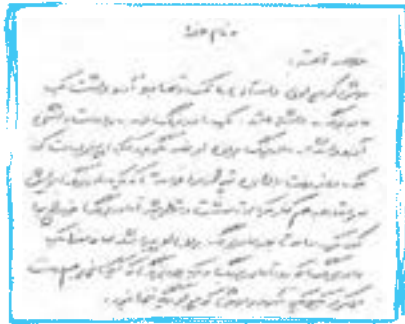
شکل ۲۹ - نمونه کارت‌های کتاب تهیه شده توسط هنرجویان

۱- به منبع شماره ۴ و ۵ آخر فصل ۳ رجوع شود.

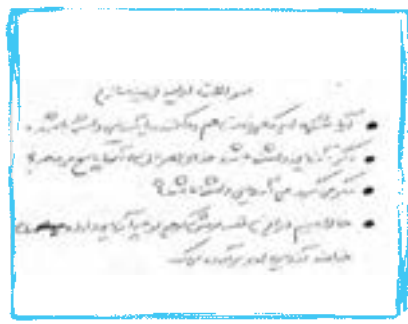
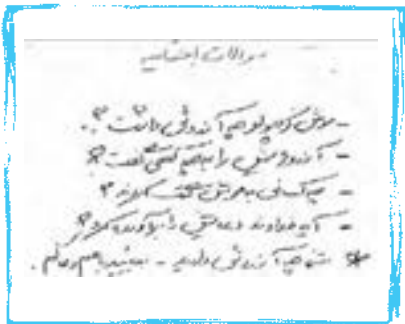
به این ترتیب شما می‌توانید آرشیو خوبی از کتاب‌های کودکان تهیه کنید تا در کوتاه‌ترین زمان بتوانید به مجموعه‌تان که می‌تواند در یک جعبه کفش جای گرفته باشد، دسترسی داشته باشید و در موقعیت‌های خاص با مراجعه به آن کتاب مورد نظر را انتخاب کنید.
در شکل ۳۰ چند نمونه از کارت‌های کتاب تهیه شده توسط هنرجویان ارائه شده است:

شکل ۳۰ - الف - نمونه کارت‌های کتاب

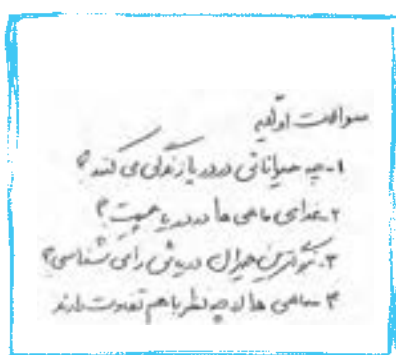
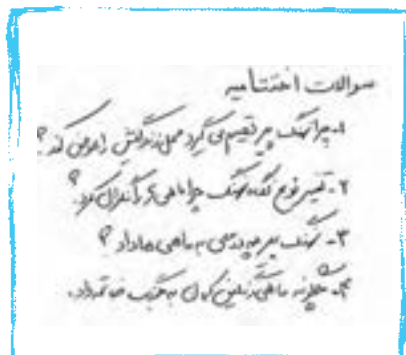
نویسنده:
تصویرگر:
مترجم:
ناشر:
سال چاپ:

شکل ۳۰ - ب - نمونه کارت‌های کتاب

نویسنده:
تصویرگر:
مترجم:
ناشر:
سال چاپ:

شکل ۳۰ - ج - نمونه کارت‌های کتاب

و) درست کردن کاردستی، نقاشی، ... بعد از قصه‌گویی: پس از قصه‌گویی می‌توانید کودکان را به درست کردن کاردستی یا وانمود کردن بعضی از رفتارها تشویق کنید.

نکته

در قصه‌گویی آنچه مهم است، دوست داشتن قصه است. باید قصه را دوست داشته باشید.

تمرین کنید

فعالیت ۲۰: حداقل سه کارت کتاب تهیه کنید و مراحل آن را براساس مثال در کارت کتاب بنویسید.

۳- وانمود بازی

شکل ۳۱- وانمود بازی کودک

«وانمود بازی، بخشی از طبیعت کودکی است؛ در حقیقت نوعی آموزش مقدماتی برای زندگی کردن مانند یک بزرگسال»^۱. کودک به مرور با صحبت کردن‌های مکرر و استفاده از لغات و تکرار آنها، از لغات مفهومی بیش از یک واژه ساده برداشت می‌کند و در قبال این آموخته‌های کلامی به درک معنا می‌رسد.

کودکی که برایش زیاد کتاب خوانده و یا قصه گفته‌اند، این بار دوست دارد که خود گوینده قصه و کتاب باشد. او اغلب به خواندن برای خودش یا عروسک‌هایش وانمود می‌کند (شکل ۳۱).

در این مرحله او گاه با لغات خودساخته در رابطه با تصاویر قصه را بیان می‌کند و یا از حفظ به دوباره‌گویی قصه می‌پردازد. در این حالت نشان دهید که از خواندن او لذت می‌برید و باید تمام قواعد یک شنونده خوب را رعایت کنید. حتی به او پیشنهاد کنید زمانی که مشغول فعالیت هستید، براساس تصاویر یک کتاب قصه بگوید. پس از پایان کتاب ضمن تشویق او می‌توانید با طرح یک سری سؤال، مشوق خوبی برای خواننده شدن او باشید.

- در این تصویر چه اتفاقی افتاد؟
- من تعجب می‌کنم چرا خرگوش فرار کرد؟
- فکر می‌کنی اگر فرار نمی‌کرد، چه می‌شد؟

- فکر می‌کنی خرگوش ترسیده بود؟
 - کدام قسمت کتاب را بیشتر دوست داشتی؟
- بگذارید، جملات، لغات و آنچه در آن زمینه وانمود و یا بیان می‌کند، از آن خودش باشد. همراهی و تشویق شما حتی به صورت لبخند می‌تواند راهگشای کلامی او باشد (شکل ۳۲).

شکل ۳۲- وانمود بازی کودکان

فعالیت ۲۱: برای هر یک از تصاویر بالا جمله‌ای که گویای تصویر باشد، بنویسید و در کلاس ارائه دهید.

تمرین کنید

۴- نمایش خلاق^۱

کودکان در دومین سال زندگی با تخیلاتشان به بازی وسعت می‌بخشند و در این بازی‌ها مقدار زیادی تقلید یا وانمود می‌کنند. نمایش خلاق یک نوع وانمود بازی است که از تخیل سرچشمه می‌گیرد و فرد با توجه به آگاهی‌های خود به اجرای آن می‌پردازد.

نمایش خلاق: نمایش خلاق یعنی انجام تمرین نمایشی بدون مراعات رسمی نمایش و پانتومیم. شکلی از وانمود بازی که با دقت طراحی شده و به اجرا در می‌آید.

هدف نمایش خلاق بیشتر توجه به رشد و پرورش کلامی کودک است و ارتباطی به سرگرم شدن تماشاچی ندارد (برعکس نمایش).

ضرورت و اهمیت: ضرورت و اهمیت نمایش خلاق در نمودار ۷ ذکر شده است:

نمودار ۷- اهمیت نمایش خلاق

کودکان به وسیله نمایش خلاق، صحنه، رویداد، مشکل یا واقعه برخاسته از قصه را با هدایت مربی خلق یا بازآفرینی می‌کنند.

نکته

- نمایش خلاق فعالیت نمایشی سازمان یافته‌ای است که در آن بیشتر مراحل انجام دادن مهم است.
- نیازی به دکور و صحنه ندارد.
- دیدگاه اجراکنندگان مورد نظر است نه تماشاچی
- نمایش خلاق یک تمرین برنامه‌ریزی شده برای یادگیری است و مسئولیت مربی، طراحی و سازمان‌دهی تمرین‌ها است.
- هدف مربی راهنمایی کودک به سمتی است که منجر به پرورش قوه ابتکار کودک شود.
- شیوه نمایش خلاق به گونه‌ای است که مهارت‌های بسیاری را درهم می‌آمیزد، پس می‌توان در موضوعات متنوع از آن استفاده کرد.

هدف توانمندسازی ۶-۳: فعالیت‌های آموزشی را برای به‌کارگیری توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودک طراحی و اجرا کند.

مراحل اجرای نمایش خلاق

- داستانی را برای کودک انتخاب کنید و بخوانید.
- از کودکان سؤال شود که دوست دارند کل داستان و یا قسمتی از آن را نمایش دهند.
- با توجه به شخصیت‌های داستان چند کودک را انتخاب کنید.
- به دیگر کودکان اطمینان بدهید که نوبت آنها نیز خواهد شد.

- حال کودکان به دو قسمت بازیگران و تماشاچیان تقسیم شده‌اند.
- به تماشاچیان گوشزد کنید که سکوت کنند و به روش اجرای دوستانشان توجه کنند.
- با یک علامت از پیش تعیین شده (سوت، زنگ) اجرا را شروع کنید.
- پس از اتمام از تماشاچیان بپرسید، اجرا چگونه بود؟
- در گروه کودکان تماشاچی می‌توانید سؤالاتی را در رابطه با اجرا بپرسید.
- «آیا مثل خرگوش راه رفت؟ آیا غذا را تند تند خورده؟ و غیره»
- پس از اجرای گروه اول، از گروه دوم دعوت کنید، مجدداً اجرا کنند.

۱ در نمایش خلاق با کودکان، مهم قدرت تجسم شنیده‌ها و بیان آن با لغات ساده خودشان است.
۲ طبیعی است که در گروه‌های سنی پایین کتاب‌های ساده با شخصیت‌های شناخته شده و حوادث محدود برای نمایش خلاق استفاده می‌شود.

نکته

تمرین کنید

فعالیت ۲۲: با توجه به تصویر زیر و گفتن «دو تا خرس بودند...»، قصه را آغاز کنید. قصه را با دو تا خرس ادامه دهید و حوادثی برای آنها ایجاد کنید. (زمین خوردن، فرار، ترسیدن و غیره)

شکل ۳۳- خرس جهت قصه‌گویی

سپس قصه را به صورت نمایش خلاق اجرا کنید.

۵- قصه سازی

فعالیت ۲۳: بیاید با هم قصه بسازیم. جمله اول را من می‌گویم، با دوستانان آن را دنبال کنید، بنویسید و کتاب بسازید. نام کتاب فراموش نشود. «روزی یک سوسک سیاهی از لانه اش بیرون آمد».

تمرین کنید

با توجه به فعالیت‌های روزمره زندگی که کودک را برای سخن گفتن آماده می‌سازد، می‌توانید مجموعه‌ای از آنها را در هم بیامیزید و کودک را به سمت قصه‌سازی و قصه‌گویی سوق دهید.

«سوسک وقتی از لانه‌اش بیرون آمد، پرنده‌ای را دید. او به محض دیدن پرنده، دوباره به لانه برگشت.»

آیا سوسک از ترس خورده شدن باید تا آخر عمر در لانه بماند و از گرسنگی بمیرد؟

کودکان ما تا اشتباه نکنند، یاد نمی‌گیرند. باید به آنها فرصت دهید حرف بزنند و همیشه آنها را وادار به سکوت نکنید، بلکه به پاسخ دادن تشویق کنید. مانند: «من تعجب می‌کنم که تو چگونه این را کشیدی؟»

«میل دارم در این زمینه بیشتر صحبت کنی.»

«میل داری قصه خرس گرسنه را بگویم؟» «قصه را به یاد داری؟»

و نهایتاً با توجه به اینکه کودکان یک فراگیر منفعل نیستند و در طی بازی، کلمات را در ذهن خود مرور می‌نمایند و از الگوهای بزرگسالان تقلید می‌کنند، بنابراین می‌توانیم آنها را به سمت قصه‌سازی سوق دهیم (شکل ۳۴).

شکل ۳۴- تقلید از بزرگسال

برای نیل به این هدف شما می‌توانید در چهار گام کودک را به ساخت قصه تشویق کنید. هر چند ساختن قصه در ابتدا سخت به نظر می‌رسد اما کودکان از این کار لذت می‌برند.

مراحل ساخت قصه

مراحل ساخت قصه شامل موارد زیر است (نمودار ۸):

نمودار ۸- مراحل ساخت قصه

- ۱ **انتخاب موضوع:** بر اساس تصویر یا مفاهیمی که شما تعیین می‌کنید، موضوع تعیین می‌شود. از او بپرسید که در چه زمینه‌ای می‌خواهد قصه بگوید؛ مثلاً در مورد عروسکش یا گربه و یا خورشید و غیره^۱.
- ۲ **جمع آوری اطلاعات:** پس از مشخص شدن موضوع باید اطلاعاتی در آن زمینه داشته باشد و یا توسط شما بیان شود.
مثلاً «گربه چه شکلی است؟» چی می‌خورد؟ و ... ، «عروسک او چه لباسی می‌خواهد بپوشد؟ و یا به کجا می‌رود؟» و یا «خورشید چه رنگی است؟ و شب‌ها کجا می‌رود؟»
- ۳ **توجه به فضا:** با توجه به موضوع قصه مشخص می‌شود که در فضای باز یا بسته اتفاق می‌افتد. طبیعی است که محل زندگی گربه، فضای داستان را مشخص می‌کند و یا خورشید در آسمان است، عروسک در خانه یا در جعبه عروسک قرار دارد.
- ۴ **آغازگرها:** شروع یک قصه باید با موضوع همخوانی داشته باشد؛ برای نمونه:
 - در یک روز برفی بچه‌ها می‌خواستند آدم برفی بسازند پس ...
 - در خانه سوراخی پیدا کردیم که مال موش بود ...
 - حیوانی را دیدم که ...
 - یک روز گربه از منزل بیرون آمد، یا عروسک گم شده بود و یا در یک روز ابری خورشید ...

علاوه بر توجه به نکات فوق، فعالیت‌هایی که کودک را به تعامل کلامی می‌کشاند، بسیار مهم است. هر حرکت و فعالیتی باید از جایی شروع شود و نهایتاً به پایان برسد. اول چی، بعد چی؟ روند و تسلسل یک اتفاق از جمله مواردی است که او قبلاً بارها و بارها در شنیدن، صحبت کردن و غیره با آن روبه‌رو شده است.

نکته

تمرین کنید

شکل ۳۵- داستان تصویری

فعالیت ۲۴: شکل ۳۵ نشان دهنده فضایی برای وانمود کردن، با کلیه وسایل برای بازی‌های نمایشی است.
با توجه به آنچه تاکنون آموخته‌اید، به نظرتان چند کودک ۵ و ۶ ساله در این محل چه نمایشی را اجرا می‌کنند و تا چه حد امکانات فضا، بر نوع گفت‌وگوی آنها اثر می‌گذارد.
مکالمات را بنویسید.

۱- در بخش فعالیت‌های «به کار ببندید - تجربه کنید» نمونه‌هایی ارائه شده است.
۲- به فصل ۴ دانش فنی برای فضای خانه عروسکی و نمایش رجوع شود.

فعالیت ۲۵: با مراجعه به کتاب همراه‌هنرجو دو اصطلاح انگلیسی مربوط به پودمان ۳ را انتخاب کنید و تصاویر مرتبط با آنها را از منابع معتبر جستجو یا نقاشی کنید و در کلاس ارائه دهید.

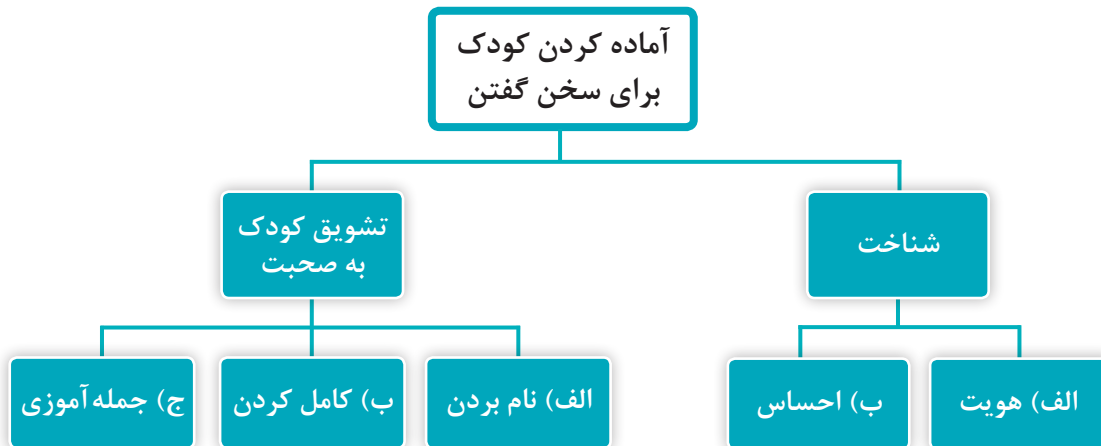
به کار ببندید و تجربه کنید

با توجه به آنچه در این پودمان آموختید، جمع‌آوری اطلاعات طبیعتاً آگاهی شما را افزایش می‌دهد، اما داشتن اطلاعات کافی نیست، زیرا تا زمانی که اطلاعات به دست آمده از محتوا را عملاً به کار نیندید و تجربه کسب نکنید، نمی‌توانید در امر آموزش موفق باشید. از طرفی، با توجه به مراحل رشد که به مرور صورت می‌گیرد، آموزش نیز باید گام‌به‌گام باشد و این همان چیزی است که شما به آموخته‌هایتان در عمل انجام می‌دهید.

پیشنهادهایی برای طراحی فعالیت

- کمک کنید تا کودک در مورد حوادث روزانه صحبت کند. برای مثال، در یک روز بارانی از او بپرسید برای بیرون رفتن نیاز به پوشیدن چه چیزهایی است؟
 - طرح سؤالاتی مثل امروز کجا رفتیم یا چه کسانی را دیدیم و غیره، ساختن قصه خوب بر اساس همان روز. شروع قصه باید با شما باشد.
 - صحبت پیرامون عکس‌های خانوادگی، معرفی، نام بردن افراد (استفاده از آلبوم خانوادگی). در مورد حوادث مربوط به آنها نیز گفت‌وگو کنید.
 - با عکس‌های بریده شده از مجله و روزنامه به همراه کودک کتاب درست کنید.
 - خواندن ترانه و سرودهای کودکان گام مثبت در آموختن لغات جدید و جمله است. کودکان دوست دارند که بارها و بارها آنها را تکرار کنند.
 - به کودکان فرصت دهید تا با همسالان صحبت کنند و در بازی‌های نقش، با هم همکاری نمایند؛ دکتر بازی، خانه عروسکی و غیره. این فعالیت‌های گروهی برای تکامل زبان و گذر از مرحله خودمداری به زبان اجتماعی مناسب است. با تهیه ابزار مناسب (لباس و وسایل) و همراه شدن با آنها، کودک را به سمت اجتماعی شدن سوق دهید.
 - تلویزیون می‌تواند برای افزایش خزانه لغات کودک مفید باشد. اما باید برنامه‌هایی انتخاب کنید که مناسب اوست و در دیدن برنامه‌ها برای توضیح لغات و یا اعمال همراه او باشید.
 - با انتخاب و نام بردن شخصیت‌های کتاب، بگذارید توصیف ظاهری آنها توسط کودکان انجام شود.
 - با بیان یک جمله مانند «خرگوش از گرگ ترسید و فرار کرد»، از کودک درخواست کنید به صورت کند، تند و آهسته آن را تکرار کند.
 - قصه را بگویید، سپس تصاویری را به آنها نشان دهید و از آنها بخواهید تصویری را که با قصه ارتباط دارد، پیدا کند و ارتباطش را بگوید.
- بر اساس آنچه یاد گرفته‌اید و فعالیت طراحی کرده‌اید، حال آموخته‌هایتان را با کودکان تجربه کنید. شما

با راهنمایی هنرآموز و با توجه به علایق و نیازهای خود از هر مبحث حداقل یک یا دو فعالیت انجام دهید (نمودار ۹).

نمودار ۹- آماده کردن کودک برای سخن گفتن

جدول ۳- فعالیت‌های آماده کردن کودک برای سخن گفتن

- شناخت ویژگی‌های خود - من می‌توانم، آنها می‌توانند	هویت	شناخت
- آشنایی با خود ماسک‌سازی با کودک ماسک‌سازی برای کودک		
- توصیف احساس - شناخت احساس - وانمود کردن احساس	احساس	
- نام بردن اشیا - شناخت رنگ - طبقه‌بندی غذا - شناخت و توصیف یک شیء - نام بردن اشیا موجود در کلاس - یادآوری اجزای یک گروه از اشیا - توصیف اشیا مفرد و جمع - توصیف یک تصویر	نام بردن	
- کامل کردن یک تصویر - کامل کردن با انتخاب وسایل - شناخت اعضای صورت با کامل کردن تصویر - کامل کردن اجزای بدن و توصیف عملکرد آنها	کامل کردن	
- جمله آموزشی با یک کلمه - جمله آموزشی با تصویر - استفاده از جمله کامل	جمله آموزشی	تشویق کودک به صحبت کردن

نمونه فعالیت‌های شناخت

الف) هویت

۱- شناخت ویژگی‌های خود

هدف: شناخت ویژگی‌ها و آگاهی از منحصر به فرد بودن خود

وسایل لازم: عکس، استامپ و زیراکس فرم نمونه به تعداد لازم، ذره‌بین

روش اجرا:

- ۱ فرم نمونه را پس از پر کردن نام و تاریخ بین کودکان توزیع کنید.
 - ۲ از هر کودک بخواهید عکس خود را در سمت راست بالای صفحه بچسباند.
 - ۳ انگشت شست خود را به استامپ بزنند و در کادر مربع سمت چپ فشار دهند.
 - ۴ از یکایک کودکان سؤال کنید و پاسخ را مشخصاً یادداشت نمایید و برای کودک بلند بخوانید.
- در ادامه فعالیت کودکان باید اثر انگشت خود و سایرین را با ذره‌بین نگاه کنند و در این مورد گفت‌وگو کنند.
- وقتی اثر انگشت خود را با اثر انگشت هم‌کلاسی تان مقایسه کردید، چه دیدید؟ اثر انگشت شما و دوست تان چه تفاوت‌هایی داشت؟
 - وقتی پاسخ‌های دیگران به سؤالات ورقه نمونه را شنیدید، چه شباهت‌هایی بین پاسخ‌های خودتان و پاسخ‌های آنها دیدید؟ چه تفاوت‌هایی بین آنها وجود داشت؟

نمونه کاربرگ	
نام:	تاریخ:
محل چسباندن عکس	اثر انگشت من
می‌توانم به خانواده‌ام کمک کنم:	
می‌توانم به معلمم کمک کنم:	
کاری که می‌توانم آن را به خوبی انجام بدهم:	

۲- من می‌توانم، آنها می‌توانند

اهداف: هرکس نقاط قوت و ضعفی دارد و آدم‌ها به رغم نقاط ضعف‌شان، ارزشمند هستند.

وسایل لازم: تخته سیاه، دو مکعب یا آجر، میز کوتاهی که کودک زیر آن بخزد، وسیله سنگینی مثل یک سطل پر از شن که فقط یک کودک قوی‌تر می‌تواند آن را بردارد.

روش اجرا:

- 1 قبل از اجرای فعالیت، اتاق را به شکل زیر آماده کنید:
 - مکعب‌ها یا آجرها را روی یک قفسه بگذارید، طوری که فقط دست یک بچه بلند قد به آن برسد.
 - میز را در یک فضای کوچک قرار دهید تا فقط یک بچه کوتاه قد بتواند زیر آن بخزد.
 - سایر وسایل را نیز در دسترس بگذارید.
 - 2 از بچه‌ها بپرسید هر کس که کارهای زیر را می‌تواند انجام بدهد، دستش را بلند کند.
 - راه رفتن روی آب
 - پرواز مثل پرندگان
 - سریع دویدن
 - تلفظ کلمات
 - مهربانی با دیگران
 - بالا رفتن از کوه
 - 3 تأکید کنید که بعضی از کارها را همه می‌توانند انجام بدهند، بعضی از کارها را هیچ‌کس نمی‌تواند انجام بدهد و بعضی از کارها را برخی آدم‌ها می‌توانند انجام بدهند. از بین بچه‌ها چند داوطلب پیدا کنید تا در اجرای تکالیف به شما کمک کنند. این تکالیف نشان می‌دهند آدم‌ها نقاط قوتی دارند و برخی از کارها را می‌توانند انجام بدهند و نقاط ضعفی دارند و برخی از کارها را نمی‌توانند انجام بدهند.
 - 4 در تکلیف اول از بچه کوتاه قد و بلندقدی بخواهید دستش را دراز کند و مکعب‌ها یا آجرها را بردارد. سپس از بچه‌ها بخواهید ببینند چه اتفاقی می‌افتد. قبل از اجرای تکلیف دوم، درباره نتایج حاصل کمی بحث کنید. در تکلیف دوم از یک بچه لاغر و یک بچه چاق بخواهید زیر میز بخزند. در تکلیف سوم از یک بچه لاغر و یک بچه چاق بخواهید شیء سنگینی را بردارند.
- با طرح این سؤالات کودک را به صحبت کردن تشویق کنید:
- 1 وقتی دو کودک دست‌شان را به طرف مکعب‌ها یا آجرها دراز کردند، چه اتفاقی افتاد؟ آیا این کار برای هر دو نفر آنها به یک اندازه آسان بود؟ اگر نبود، چرا؟
 - 2 وقتی دو کودک زیر میز خزیدند، چه اتفاقی افتاد؟ آیا این کار برای هر دو نفر آنها به یک اندازه آسان بود؟ چرا؟
 - 3 وقتی دو کودک، شیء سنگین را بلند کردند، چه اتفاقی افتاد؟ آیا این کار برای آنها آسان بود یا سخت؟ چرا؟

۳- آشنایی با خود

هدف: آشنایی با خود

لوازم مورد نیاز: تعدادی کاغذ، مداد و کش

مراحل اجرا:

به هر کودک یک کاغذ سفید می‌دهیم که روی آن باید چشم، دهان، ابرو و مانند آن بکشد. سپس آن نقاب را با کش برای فعالیت آماده کند. این نقاب جدید در واقع نمادی از خود کودک است. حال باید خود را در

۱- پس از انجام فعالیت، تأکید کنید که هرکس توانایی‌های خاص دارد و این توانایی در هر فردی متفاوت است.

شکل ۳۶- نقاب

پس این نقاب معرفی کند.

■ من کیستم؟

■ چه دوست دارم؟

■ کجا هستم؟ و ...

در مراحل بعد یک ماسک آماده به کودک بدهید تا او بر اساس ماسک وانمود کند و همان سؤالات را پاسخ دهد و یا به تهیه ماسک پردازد (شکل ۳۶).

ماسک سازی با کودک

یکی از هیجان انگیزترین بازی‌ها، بازی‌های تقلیدی و تخیلی است. برای این منظور استفاده از ماسک‌ها بسیار مناسب به نظر می‌رسند. کودکان از این نوع بازی‌ها لذت می‌برند و انجام این فعالیت‌ها، قوه تخیل آنها را تحریک و تقویت می‌کنند.

ماسک‌هایی که توسط کودکان می‌تواند تهیه شود. معمولاً از جنس کاغذ، مقوا و یا ترکیبی از آن است (شکل ۳۷).

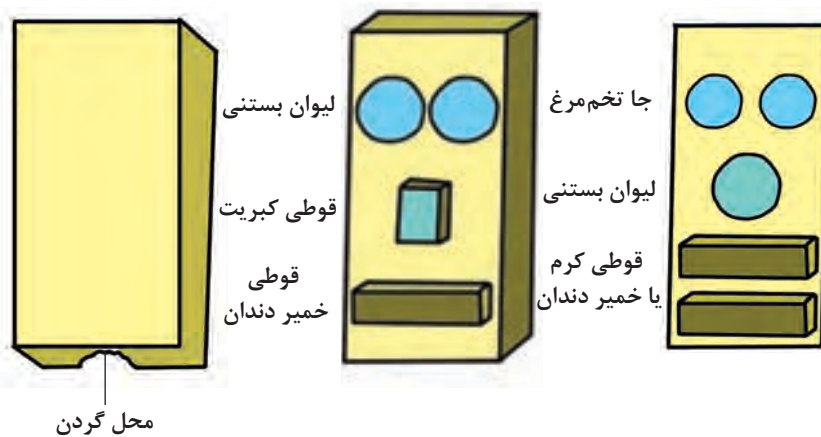
۱ ساخت ماسک‌ها با استفاده از پاکت‌های کاغذی: ساختن این ماسک‌ها بسیار آسان است. پاکت را روی سر کودک بگذارید. محل چشم‌ها، بینی و دهان آنها را با مداد بر روی پاکت مشخص کنید. حالا آن را از سر کودک خارج کرده، چشم‌ها را قیچی کنید و به هر شکلی که کودک دوست دارد، آن را تزئین کنید.

۲ ساخت ماسک با استفاده از جعبه‌های مقوایی: برای ساختن این نوع ماسک‌ها می‌توان از جعبه‌های کفش، شیرینی، قوطی کبریت، انواع قوطی‌های خالی کوچک و بزرگ، شانه تخم مرغ و غیره استفاده کرد. جعبه، در حکم قالب است. در یک طرف از سطوح کوچک‌تر که می‌تواند به جای گردن باشد، یک نیم‌دایره

ببرید. حالا محل چشم‌ها، دهان، بینی را روی سطح جعبه با مداد مشخص کنید و آن را ببرید. با استفاده از سایر قوطی‌های کوچک روی آن را تزئین کنید و رنگ بزنید (شکل ۳۸).

شکل ۳۷- ماسک مقوایی

شکل ۳۸- ماسک جعبه‌ای

ماسک‌سازی برای کودک

با وسایل ساده نقاب بسازیم.

مواد لازم: سریش، روزنامه، آبرنگ یا گواش، کمی مقوا، قیچی، کاتر (تیغ موکت‌بری)، سمباده. با استفاده از فن پایه ماشه (پوششی از روزنامه تکه تکه شده و سریش) می‌توانیم نقاب‌هایی زیبا در طرح‌های مختلف بسازیم.

برای ساخت این نقاب‌ها یک قالب اصلی در اختیار داریم که با کمی تغییر در قسمت‌هایی از آن می‌توانیم نقاب‌های گوناگون بسازیم. برای ساخت نقاب‌های مختلف لازم است بعضی از قسمت‌های صورت برجسته‌تر شود. برای برجسته کردن این قسمت‌ها، هم می‌توانیم از روزنامه خیس استفاده کنیم و هم از خمیر روزنامه. با این تفاوت که وقتی از روزنامه خیس استفاده کنیم، می‌توانیم بعداً آن را از نقاب جدا کنیم. در این صورت نقاب سبک‌تری خواهیم داشت. در اینجا برای نمونه، روش ساخت نقاب یک روباه را ذکر می‌کنیم.

روش ساخت:

- ۱ چند ورق روزنامه را در اندازه‌های مختلف می‌بریم.
- ۲ کمی سریش در آب حل می‌کنیم. باید دقت کنیم که سریش کاملاً در آب حل شود تا روی سطح نقاب برآمدگی به وجود نیاید (شکل ۳۹).
- ۳ خمیر روزنامه یا روزنامه خیس را مثل شکل ۴۰ روی قالب می‌گذاریم. همان‌طور که می‌بینید، برای ساخت نقاب روباه باید بینی برجسته شود و کناره‌های صورت پهن‌تر.

شکل ۴۰- مرحله ۳

شکل ۳۹- مرحله ۲

۴ تکه‌های روزنامه را به نقاب می‌چسبانیم، طوری که سطح نقاب را بپوشاند. این کار را یک بار دیگر تکرار می‌کنیم و بعد می‌گذاریم خشک شود (شکل ۴۱).

شکل ۴۱- مرحله ۴

پس از خشک شدن، نقاب را از روزنامه و سریش با حرکت دادن کناره‌های آن جدا می‌کنیم (شکل ۴۲).

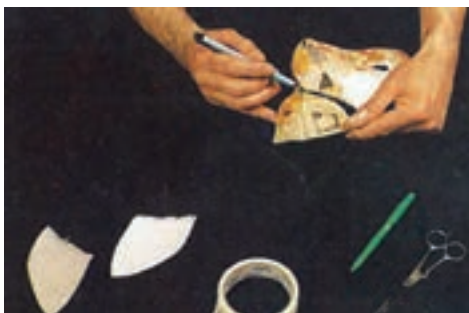
شکل ۴۲- مرحله ۴

۵ در این مرحله می‌توانیم از پشت نقاب خمیر روزنامه را بیرون آوریم و نقاب را سبک کنیم (شکل ۴۳).

شکل ۴۳- مرحله ۵

۶ قسمت‌های اضافی نقاب را جدا می‌کنیم، یعنی قسمت‌های زیر کناره نقاب را که پهن کرده‌ایم و قسمت زیر پوزه روباه را که با برجسته کردن بینی ساخته‌ایم، می‌بریم. در این مرحله متوجه تغییر شکل نقاب می‌شویم (شکل ۴۴).

شکل ۴۴- مرحله ۶

شکل ۴۵- مرحله ۷

۷ محل چشم‌ها را با کاتر سوراخ می‌کنیم و به لبه‌های آن سریش می‌زنیم تا از هم جدا نشوند (شکل ۴۵).

شکل ۴۶- مرحله ۸

۸ دو تکه مقوا را به شکل مثلث متساوی‌الساقین می‌بریم و دو زاویه پایین آن را کمی انحنا می‌دهیم. قاعده مثلث را چند برش کوتاه می‌دهیم و تا می‌کنیم (شکل ۴۶).

شکل ۴۷- مرحله ۱۰

۹ با چسب نواری گوش‌ها را با چهار سانتی‌متر فاصله از هم روی نقاب می‌چسبانیم و آنها را با روزنامه و سریش می‌پوشانیم تا هم استحکام بیشتری پیدا کنند و هم با نقاب یکی شوند.

۱۰ اگر رنگ پلاستیک یا گواش سفید در دسترس بود، سطح نقاب را رنگ می‌کنیم تا رنگ‌های بعدی، نقاب را بهتر بپوشاند (شکل ۴۷).

شکل ۴۸- مرحله ۱۳

۱۱ بعد از خشک شدن، رنگ‌های دلخواه را انتخاب می‌کنیم و سطح نقاب را نقاشی می‌کنیم.

۱۲ برای استفاده از این نقاب در نمایش‌ها، یک تکه کش به طول ۲۰ سانتی‌متر به کناره‌های نقاب می‌چسبانیم تا راحت روی صورت جا بگیرد.

۱۳ برای اینکه سطح داخلی نقاب به صورت آسیب نرساند، می‌توانیم یک تکه پارچه نرم یا یک حوله نو داخل نقاب بچسبانیم (شکل ۴۸).

ب) احساس

۱- توصیف احساس

هدف: توصیف احساس براساس ظاهر

وسایل لازم: مقوا، قیچی، مداد، چوب بستنی

مراحل اجرا: چند دایره روی کاغذی ترسیم کنید. آن را به کودکان بدهید تا با چند خط ساده مترسک‌ها را شاد و غمگین و حالت‌های دیگر ترسیم کنند. در مراحل اولیه خودتان می‌توانید این مترسک‌ها را بکشید روی یک چوب وصل کنید. سپس آنها را بین کودکان تقسیم کنید و از آنها بخواهید با توجه به تصویرشان جمله‌ای مبتنی بر احساس تصویر بگویند (شکل ۴۹).

شکل ۴۹- احساس

۲- شناخت احساس

هدف: شناخت احساس براساس تصاویر

شکل ۵۰- کارت‌های احساس کودکان

وسایل لازم: کارت‌های تصویری (شکل ۵۰)

مراحل اجرا: با نشان دادن تصاویر از کودک بپرسید، در هر یک کودک چه احساسی دارد؟ شما می‌توانید به مرور کارت‌های تصویری احساسی خود را افزایش دهید و آن را در پوشه‌ای به عنوان «مجموعه احساس» بایگانی کنید.

۳- وانمود کردن احساس

هدف: وانمود کردن احساس پس از خواندن کتاب

وسایل لازم: کتاب کودک مناسب (شکل ۵۱)

مراحل اجرا: می‌توانید کتابی را انتخاب کنید و بعد از خواندن آن، از کودک بخواهید احساس مطرح شده در کتاب را نشان دهد؛ در واقع به نوعی حالات قهرمان را وانمود کند.

■ خرگوشی که از دویدن خسته شده است.

■ دخترکی با دیدن گرگ ترسیده است.

■ از شدت وزش باد به خود می‌پیچد.

■ از افتادن روی زمین دردش گرفته است.

در اینجا نمونه‌هایی از کتاب‌های احساس‌های تو^۱ برای تمرین و آگاهی شما معرفی می‌شوند.

شکل ۵۱- نمونه‌هایی از کتاب‌های احساس‌های تو

نمونه فعالیت‌های تشویق کودک به صحبت کردن

تشویق کودک به صحبت کردن، شامل نام بردن، کامل کردن و جمله‌آموزی است.

الف) نام بردن

۱- نام بردن اشیا

هدف: نام بردن اشیا

وسایل لازم: تعدادی اشیا که درون کیسه‌ای قرار دارد.

مراحل اجرا:

- ۱ روبه‌روی کودکان بنشینید، سپس با درآوردن تک‌تک اشیا، نام آنها را از کودک بپرسید.
- ۲ با تغییر و افزایش مواد درون کیسه، فعالیت را گسترش دهید.

۲- نام بردن اشیای موجود در کلاس

هدف: نام بردن اشیای موجود در کلاس

وسایل لازم: کلیه وسایل موجود در کلاس و بخش‌های مختلف

مراحل اجرا: در تمام مدتی که با کودکان مشغول فعالیت‌های گوناگون در بخش‌های مختلف (خانه عروسکی، هنر، کتابخانه و غیره) و حتی موقع صرف غذا هستید، می‌توانید وسایل و اشیا را نام ببرید.

۳- شناخت رنگ

هدف: شناخت رنگ و یادگیری اسم رنگ‌ها

وسایل لازم: کاغذ روغنی در سه رنگ قرمز، آبی و زرد که به صورت نوارهایی با ابعاد ۱۵×۳ سانتی‌متر بریده شده باشد، چسب مایع، قلم‌مو باریک، ظروف پلاستیکی برای ریختن چسب.

مراحل اجرا:

- ۱ به هر کودک تعداد ۱۰ نوار از رنگ‌های مختلف بدهید.
- ۲ به کودک بیاموزید که چگونه با این کاغذها زنجیر درست کند.

۳ پس از آماده شدن زنجیرهای ۱۰ حلقه‌ای

کودکان، تمرین برای اسم رنگ‌ها را شروع کنید.

۴ یک نوار مثلاً قرمز انتخاب کنید و با نشان

دادن آن به کودکان از آنها بخواهید تا حلقه قرمز خودشان را پیدا کنند.

۵ اسم رنگ را دوباره بگویید و از کودکان بخواهید نام رنگ را تکرار کنند.

۶ نوار دیگری با رنگ قرمز بردارید و از کودکان بخواهید نام آن را بگویند.

۷ این فعالیت را با سایر رنگ‌ها ادامه دهید.

شکل ۵۲- نوارهای رنگی

- ۸ از بچه‌ها بخواهید تعداد رنگ‌های قرمز یا آبی زنجیر خود را بشمارند.
۹ با دادن نوارهای دیگر، می‌توانید آنها را به ساخت زنجیر تک‌رنگ و یا دورنگ تشویق کنید (شکل ۵۲).

۴- یادآوری اجزای یک گروه از اشیا

هدف: یادآوری اجزای یک گروه از اشیا به وسیله رنگ

وسایل لازم: تعدادی قاشق پلاستیکی به رنگ‌های مختلف

مراحل اجرا:

- ۱ چهار قاشق از چهار رنگ را به کودکان نشان دهید.
- ۲ مروری بر رنگ‌ها داشته باشید.
- ۳ یکی از قاشق‌ها را پنهان کنید و از بچه‌ها بپرسید چه رنگی غیب شده است.
- ۴ کودکان را تشویق کنید که به جای یک کلمه (رنگ مورد نظر) با استفاده از یک جمله کامل پاسخ دهند. شما قاشق قرمز را پنهان کرده‌اید.
- ۵ وقتی کودکی جواب درست می‌دهد، قاشق را به او بدهید.
- ۶ وقتی بازی را یاد گرفتند، کودکان می‌توانند آن را ادامه دهند.
- ۷ می‌توانید از اشیا رنگی دیگر نیز استفاده کنید.

نکته

- وقتی با کودکی صحبت می‌کنید، خود را تا حدی خم کنید تا در حد چشم‌های کودک قرار گیرید.
- به نوع ایستادن یا نشستن خود توجه کنید. حالت شما می‌تواند رابطه شما را با کودکان مستحکم‌تر کند و یا از بین ببرد.
- وقتی با کودک صحبت می‌کنید، می‌توانید دست‌هایتان را روی شانه او قرار دهید. حتماً تماس چشمی را نیز داشته باشید.

۵- طبقه‌بندی مواد غذایی

هدف: تشخیص و طبقه‌بندی غذا و نام بردن آنها

وسایل لازم: تصاویر از غذاهای مختلف و در صورت امکان نمونه‌هایی از آنها

سبزیجات (لوبیا، نخود، هویج، کاهو، کدو و غیره)

میوه‌جات (سیب، پرتقال، لیمو، گوجه و گیلاس)

گوشت (گوشت مرغ، ماهی، گوسفند و غیره)

حبوبات و غلات (برنج، ماش، نخود، لوبیا، نان، ماکارونی و غیره)

لبنیات (پنیر، شیر، بستنی و غیره)

۵ عدد مقوای بزرگ، چسب و قیچی

مراحل اجرا:

- ۱ با کودکان در مورد غذاهایی که در خانه می‌خورند و غذاهایی که با خود به مهد کودک می‌آورند، صحبت کنید.
- ۲ بحث را با یک گروه از غذاها، مثلاً میوه‌ها، ادامه دهید. در صورت امکان و با توجه به میوه‌های فصل میوه‌ای را به کلاس بیاورید و از بچه‌ها بپرسید که نام آن میوه چیست؟

- ۳ میوه را به دو بخش تقسیم کنید و ضمن نشان دادن به کودکان، توجه آنان را به داخل آن جلب کنید.
- ۴ در مورد مزه آنها (ترش، شیرین و غیره) با تقسیم کردن میوه‌ها به قطعات کوچک و مزه کردن آنها توسط کودکان، صحبت کنید.
- ۵ در مورد ویژگی میوه‌ها از کودکان سؤال کنید.
- ۶ بحث خود را در مورد غذاهایی که می‌توان از میوه‌ها تهیه کرد و یا نحوه خوردن آنها ادامه دهید.
- ۷ با توجه به آگاهی کودکان، میوه‌های شبیه و یا میوه‌های یک فصل را روی مقوای میوه‌ها بچسبانید.
- ۸ همین فعالیت را برای سایر مواد غذایی، خصوصیات و ویژگی‌هایشان ادامه دهید و تصاویر مربوط به آن را روی مقوای خود بچسبانید.

نکته

- این گفت‌وگو در ساعات تغذیه و غذا خوردن می‌تواند ادامه داشته باشد. در ضمن می‌توانید موارد استفاده آنها را بیان کنید. کیک - مربا - آب میوه - کمپوت
- تصاویر را می‌توان در طول سال با نمونه‌های جدید کامل کرد.
- در صورت امکان برای کودکان بازدید از فروشگاه‌های مربوط تدارک ببینید.
- این فعالیت را می‌توانید با تصاویر حیوانات، وسایل نقلیه، انواع پوشاک و غیره انجام دهید.

وقتی کودکان تا حدودی با انواع مختلف غذا آشنا شدند، آنها را تشویق کنید در کلاس یک مغازه درست کنند. با جعبه‌های مقوایی و تعدادی لوازم مثل قوطی و سینی از آنها بخواهید شکل انواع میوه‌ها، حبوبات، گوشت و غیره را نقاشی کنند. پس از رنگ‌آمیزی آنها را بر اساس میوه، گوشت، سبزیجات و غیره طبقه‌بندی کنند و در مغازه‌شان روی سینی‌ها بگذارند.

۶- توصیف اشیای مفرد و جمع

هدف: نام‌گذاری و توصیف اشیای مفرد و جمع

وسایل لازم: تعدادی تصویر (وسایل نقلیه، حیوانات، اشیا) که بعضی بیش از یک عدد و بعضی تنها تصویر یک چیز است. مقداری گیره کاغذ، یک چوب بلند، مقداری نخ، یک قطعه آهنربا و یک تشت کوچک.

مراحل اجرا:

- ۱ تصاویر گوناگون را که روی مقوا چسبیده و بریده شده است، به کودکان بدهید تا رنگ کنند.
- ۲ گیره‌ها را به تصاویر وصل کنید.
- ۳ نخ را به چوب وصل کنید و آهنربا را به سر دیگر نخ ببندید.
- ۴ تصاویر را درون ظرف قرار دهید، در حالی که گیره به آن وصل شده است.
- ۵ به کودک فرصت دهید تا «عکس‌گیری» کنند.
- ۶ به کودک فرصت دهید ضمن تشخیص تصویری که از درون ظرف انتخاب کرده است بگوید که تعداد آن شیء در تصویر مفرد است یا جمع.
- ۷ دقت کنید که او متوجه مفرد و جمع بشود و با گفتن «این است»، «اینها هستند»، در بیان باید روی این نکته توجه شود.
- ۸ موقعی که کودک توانست با این دو مفهوم آشنا شود، می‌توانید بازی را گسترده‌تر کنید و با افزودن ویژگی‌های دیدن تصویر، بازی را ادامه دهید. این یک ماشین است و چهار چرخ دارد. من یک ماهی قرمز دارم.

- اشیای مفرد و جمع را در کلاس به کودکان نشان دهید.
- در مورد اعضای مفرد و جمع بدن صحبت کنید. (دست‌ها، پاها، چشم‌ها، بینی، دهان و سایر اعضا)

۷- شناخت و توصیف یک شیء

هدف: شناخت و توصیف یک شیء

لوازم مورد نیاز: تصویر اشیای چهارگوش بچسبانید (شکل ۵۳).
تصویر حیوانات، مبلمان، وسایل نقلیه، انواع غذاها و سبزیجات، اسباب بازی و نظیر آنها.

شکل ۵۳- انواع کارت تصویر

مراحل اجرا:

- ۱ فعالیت را به صورت بازی شروع کنید. «من یک چیز مرموز دارم.»
 - ۲ تصویر را نشان ندهید.
 - ۳ در مورد تصویری که هنوز به آنها نشان نداده‌اید، توصیفات داشته باشید. مثلاً از نظر فیزیکی چگونه است در چه گروهی قرار دارد، کجا یافت می‌شود و چگونه استفاده می‌شود.
 - ۴ بگذارید آنها با توجه به سر نخ‌هایی که می‌دهید، حدس بزنند.
 - ۵ چنانچه حدس زد، عکس را به او بدهید.
 - ۶ وقتی همه عکس‌ها بین بچه‌ها تقسیم شد، از تک‌تک آنها بخواهید تصویر را بالا بگیرند و از دیگران بخواهید نام عکس را بگویند.
- در همین راستا می‌توان فعالیت دیگری را نیز ارائه داد.
- ۱ کودکان را تشویق کنید که خودشان شیء را توصیف کنند و دیگران حدس بزنند.
 - ۲ کودکان را تشویق کنید صدای حیوانی را تقلید کنند تا دیگران حدس بزنند.

۸- توصیف یک تصویر

هدف: توصیف یک تصویر بر اساس آنچه می‌بینید.

وسایل لازم: تهیه تعدادی تصویر واضح و روشن در موضوعات مختلف (خرید در فروشگاه، بازدید از پارک، ایستگاه اتوبوس و غیره)

مراحل اجرا:

- ۱ تصاویر را به کودکان نشان دهید و از آنها بپرسید که در تصویر چه می‌بینند؟
- ۲ ضمن تکرار دیده‌های آنها، از دیگر کودکان بخواهید تا گفته‌ها را تکمیل کنند.
- ۳ در مراحل بعدی با طرح سؤالات جدید، تخیلات آنها را برانگیزید. مثلاً «در فروشگاه چه چیزهایی می‌توان خرید؟» و یا «اگر ماشین در پارک حرکت کند چه می‌شود؟» و نظیر آنها.

نکته

- مجموعه تصاویرتان را افزایش دهید.
- پس از بحث درباره تصاویر، می‌توانید کودکان را به قصه‌گویی تشویق کنید.
- می‌توانید از کودکان بخواهید که وانمود کنند در فروشگاه و یا پارک هستند و آنچه را در خیال می‌بینند، بیان کنند.

ب) کامل کردن

۱- کامل کردن یک تصویر

هدف: کامل کردن تصاویر

وسایل مورد نیاز: مجموعه‌ای عکس تهیه کنید و قسمتی از هر یک را حذف کنید (شکل ۵۴).

مراحل اجرا:

- ۱ تصاویر را به کودک بدهید و بخواهید قسمت حذف شده را حدس بزند.
- ۲ تصاویر کامل شده را به کودکان نشان دهید و از آنها بخواهید مجدداً بگویند چه قسمتی از تصویر ناقص بوده است.

۲- کامل کردن با انتخاب وسایل (شکل ۵۵)

هدف: کامل کردن با انتخاب وسایل و کاربرد صحیح آنها

شکل ۵۵- کامل کردن با انتخاب وسایل

شکل ۵۴- کارت شکل‌های ناقص

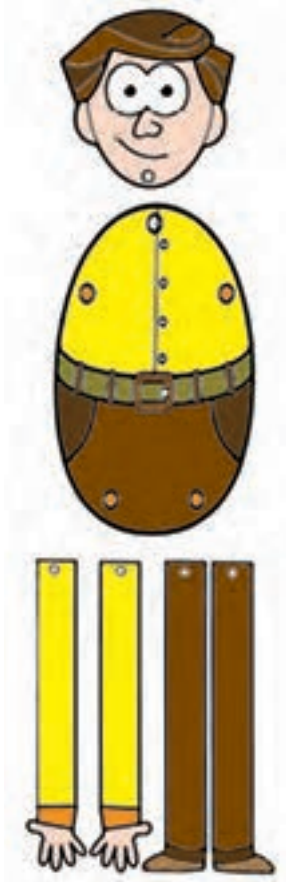
۳- شناخت اعضای صورت با کامل کردن تصویر

هدف: شناخت اعضای صورت با کامل کردن تصویر و بیان آن
آیا می‌توانی چهره خودت را نقاشی کنی؟ (شکل ۵۶)

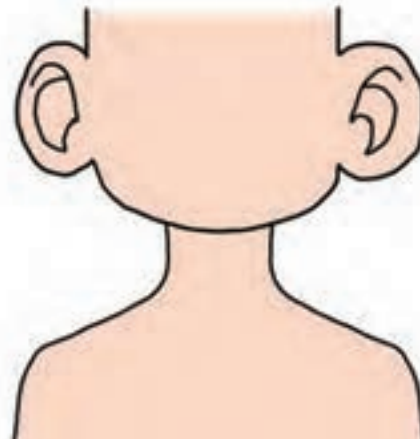
۴- کامل کردن اجزای بدن و توصیف عملکرد آنها

هدف: کامل کردن اجزای بدن و صحبت پیرامون عملکرد هر جزء
وسایل مورد نیاز: مقوا، قیچی، چسب، داشتن الگو، مداد رنگی
مراحل اجرا:

- ۱ الگو به بچه‌ها داده می‌شود (شکل ۵۷).
- ۲ بچه‌ها طبق الگو اجزاء را می‌چینند.
- ۳ اجزای بدن را روی مقوا می‌چسبانند.
- ۴ آدمک را رنگ آمیزی کنند.
- ۵ نامی برایش برگزینند!

شکل ۵۷- کامل کردن اعضای بدن

شکل ۵۶- کامل کردن تصویر اعضای صورت

ج) جمله‌آموزی

۱- جمله‌آموزی با یک کلمه

هدف: جمله‌آموزی با یک کلمه (آغاز قصه‌گویی کودکان)

۱- برای درست کردن عروسک متحرک به پودمان ۳ دانش فنی پایه دهم مراجعه شود.

مراحل اجرا:

- ۱ یک کلمه مورد علاقه کودکان را انتخاب کنید مثلاً «توپ».
- ۲ ابتدا خودتان با کلمه «توپ» یک جمله بسازید: «من یک توپ آبی دارم».
- ۳ از بچه‌ها بخواهید هر یک، جمله‌ای به جمله اول بیفزایند: «توپ من یک روز پاره شد.» بعد چی شد؟ «مادر برای من یک توپ سبز خرید.»
- ۴ می‌توانید جمله‌های کودکان را بنویسید. سپس جملات آنها را بخوانید و تشویق‌شان کنید آن را نقاشی کنند.

۲- جمله‌آموزی با تصویر

هدف: جمله‌آموزی با چند تصویر مرتبط (شکل ۵۸)

شکل ۵۸- کارت‌های تصاویر مرتبط

مراحل اجرا:

- ۱ تصاویر را به کودکان نشان دهید.
- ۲ اجازه دهید در مورد تصاویر صحبت کنند.
- ۳ از آنها بخواهید کار خرگوش را به ترتیب براساس تصاویر تعریف کنند.
- ۴ قصه خرگوش کودکان را بنویسید.
- ۵ از آنها بخواهید برای قصه نامی انتخاب کنند.

۳- استفاده از جمله کامل

هدف: استفاده از جمله کامل برای موضوعات گوناگون

وسایل لازم: تعدادی تصویر مثل «کودکی که گریه می‌کند»، «اسبی می‌دود» و غیره انتخاب کنید.

مراحل کار:

- ۱ با نشان دادن یک تصویر به کودکان، جمله‌ای بگویید؛ «مثلاً این تصویر یک پسر است».
- ۲ با نشان دادن تصویر، از کودکان بخواهید آن را توصیف کنند (شکل ۵۹).

شکل ۵۹- شکل برای توصیف

معلم: در این تصویر چه می‌بینید؟

کودکان: این یک پسر است که دارد گریه می‌کند.

۳ همین سؤال را در مورد سایر تصاویر بپرسید.

۴ وقتی کودکان با روش پاسخ‌گویی آشنا شدند، تعداد سؤالات توصیفی را زیاد کنید. «مثلاً چرا پسر دارد گریه می‌کند؟»

۵ این فعالیت را می‌توانید با همکاری سایر کودکان ادامه دهید. هر یک از آنها می‌توانند جمله‌ای بیفزایند. «پسر گریه می‌کند چون گرسنه است، برای اینکه مادرش را گم کرده و ... و بعد از پیدا شدن مادر می‌خندد.»

۶ تأکید شما باید روی کامل گفتن جمله باشد.

۷ چنانچه جملات در رابطه با موضوع اول ربط نداشت، خودتان ارتباط برقرار کنید.

۸ براساس تنظیم تصاویر حتی می‌توانید متضادها و یا مفاهیم را در جمله وارد کنید و بگویید (شکل ۶۰).

مفاهیم

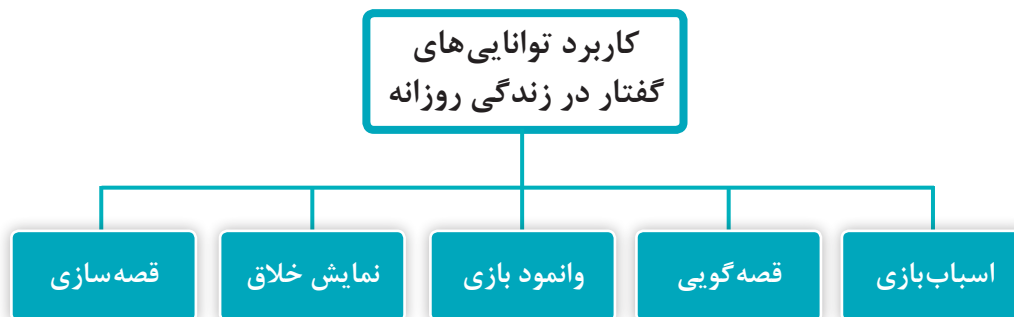

متضادها

شکل ۶۰- کارت تصویر متضادها و مفاهیم

کاربرد توانایی‌های گفتار در زندگی روزانه

بر اساس آنچه یاد گرفته‌اید و فعالیت‌هایی که طراحی کرده‌اید، آموخته‌هایتان را با کودکان تجربه کنید. شما با راهنمایی هنرآموز و با توجه به علایق و نیازهای خود از هر مبحث حداقل یک یا دو فعالیت انجام دهید (نمودار ۱۰).

نمودار ۱۰- کاربرد توانایی‌های گفتار در زندگی روزانه

جدول ۴- فعالیت‌های کاربرد توانایی‌های گفتار در زندگی روزانه

عروسک	اسباب بازی
بیان قصه بر اساس یک تصویر	قصه‌گویی
قصه‌گویی بر اساس مرتب کردن تصاویر	
تمرین قصه‌گویی در برابر جمع	
توصیف یک تصویر و وانمود کردن آن	وانمود بازی
استفاده از نمایش خلاق در صحبت کردن	نمایش خلاق
اجرای یک نمایش خلاق با بازی و شعر	
ساختن کتاب توسط کودکان	قصه‌سازی

الف) اسباب‌بازی

عروسک: تا زمانی که شما به عروسک‌ها زندگی نبخشیده‌اید، آنها تنها یک شیء (عروسک) هستند. اما به کمک شما جان می‌گیرند و می‌توانند بپرند، حرف بزنند، بدونند و در نهایت کاری کنند که شما می‌خواهید. در این مرحله آنها دیگر عروسک بی‌جان نیستند و به عنوان عروسک‌های نمایشی^۱ برای کلیه فعالیت‌های کلامی از نام بردن، توصیف، قصه و غیره و حتی پیام‌های اخلاقی و آموزشی توسط مربیان و یا کودکان استفاده می‌شوند.

هدف: استفاده از عروسک‌ها برای صحبت کردن

وسایل لازم: صحنه برای نمایش، عروسک‌های نمایشی

مراحل اجرا:

۱ تهیه یک صحنه نمایش

الف) اتصال پرده میان چهارچوب در (درگاهی) (شکل ۶۱).

شکل ۶۱ - درگاهی

ب) استفاده از یک کارتون بزرگ که رویش را کودکان نقاشی کرده‌اند و پنجره باز شده است (شکل ۶۲).

شکل ۶۲ - طراحی پنجره روی کارتون

۲ استفاده از عروسک‌ها با توجه به محتوای کتاب یا قصه انتخابی و گفتن قصه از زبان عروسک‌ها (شکل ۶۳).

شکل ۶۳ - عروسک‌ها

ب) قصه گویی

۱- بیان قصه براساس یک تصویر

هدف: بیان قصه و برخورد با حیوانات در جنگل

کمک کنید تا موش به خانه اش برسد. براساس حیواناتی که سر راه موش قرار دارند، می توانید قصه ای بگویید (شکل ۶۴).

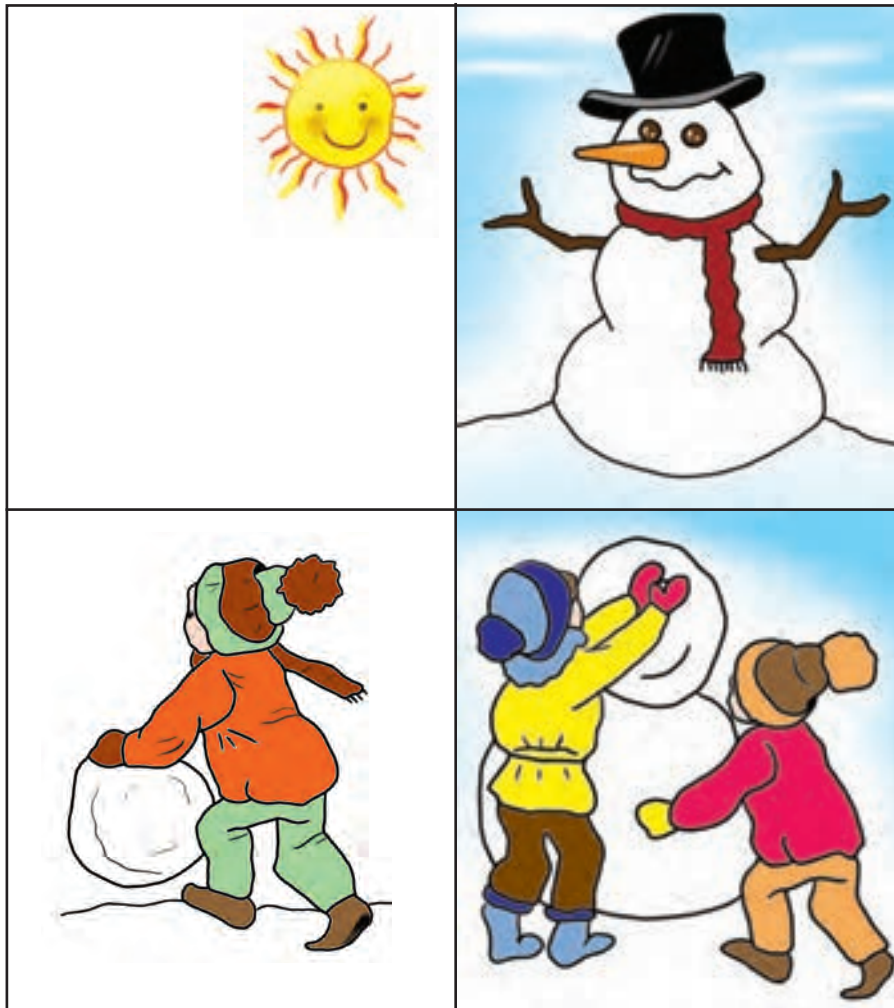
شکل ۶۴ - تصویر برای قصه گویی

۲- قصه‌گویی بر اساس مرتب کردن تصاویر

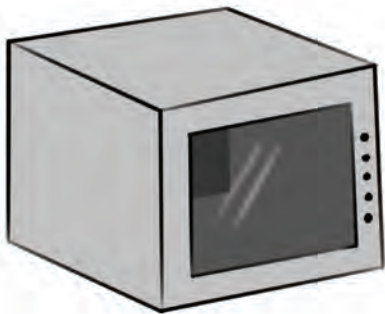
هدف: قصه‌گویی بر اساس تصاویر

وسایل مورد نیاز: تهیه تصاویری برای قصه‌سازی (شکل ۶۵)

مراحل اجرا: از کودک بخواهید ابتدا تصاویر را نگاه کند و ضمن مرتب کردن مراحل آن، از او بخواهید مراحل درست کردن آدم برفی را تعریف کند. سپس از او بپرسید در یک روز آفتابی تصویر چه شکلی می‌شود. از او بخواهید آن را بگوید و بکشد، سپس، قصه آدم برفی را تعریف کند و برای آن نامی انتخاب کند و عاقبت آدم برفی را بگوید.

شکل ۶۵- قصه‌گویی بر اساس تصاویر

شکل ۶۶ - جعبه مقوایی

۳- تمرین قصه‌گویی در برابر جمع

هدف: تمرین برای قصه‌گویی در برابر جمع
وسایل لازم: یک جعبه مقوایی بزرگ (شکل ۶۶)
مراحل اجرا:

- ۱ سوراخ بزرگی وسط جعبه مقوایی ایجاد کنید و جعبه را شبیه صفحه تلویزیون درآورید.
- ۲ کنار و یا پایین جعبه چند دکمه (خاموش و روشن کردن - تغییر صدا و کانال) بچسبانید.
- ۳ جعبه را روی میز قرار دهید و سطح پشت آن را ببرید.
- ۴ از کودکان بخواهید هر یک غذای مورد علاقه خود را از پشت جعبه مقوایی نام ببرد و تعریف کند.
- ۵ از بچه‌ها بخواهید از پشت جعبه قصه‌ای را تعریف کنند.
- ۶ به همه کودکان فرصت دهید تا این فعالیت را انجام دهند.

ج) وانمود کردن

هدف: توصیف یک تصویر و وانمود کردن آن
لوازم مورد نیاز: تعدادی تصویر که هر یک فعالیتی را نشان می‌دهد.
خندیدن، از کوه بالا رفتن، سر خوردن روی برف
مراحل اجرا:

- ۱ هر تصویر را روی مقوایی بچسبانید. زیر هر مقوا فضا برای جملات توصیفی کودکان وجود داشته باشد.
- ۲ تصویر را به کودکان نشان دهید و از تک تک آنها بپرسید که در عکس چه اتفاقی دارد می‌افتد؟
- ۳ آنها را تشویق کنید که با به کار بردن یک جمله اتفاق را تعریف کنند.
- ۴ جملات آنها را بنویسید.
- ۵ با تکرار جملات آنها و نشان دادن تصویر از آنها بخواهید آن را وانمود کنند.

نکته

- تصاویر باید بزرگ باشند تا همه کودکان بتوانند ببینند.
- تصاویر را در ارتفاع مناسبی قرار دهید تا کودکان ناچار نباشند دیگران را هل دهند و یا به دلیل ندیدن، از فعالیت دلسرد شوند.
- تصاویر باید متناسب با تعداد کودکان باشد.
- اتفاقات تصویر شده باید با سن کودک و شناخت‌شان همخوانی داشته باشد.

د) نمایش خلاق

۱- استفاده از نمایش خلاق در صحبت کردن
هدف: استفاده از نمایش خلاق برای مهارت کلامی
عکس‌العمل خود را با بیان جملات نشان دهید.

- ۱ پسرک در قبال فروش گاو چند دانه لوبیا می‌گیرد، مادر عصبانی می‌شود و لوبیاهای را به باغچه پرتاب می‌کند (واکنش حرکتی).
- ۲ فکر کنید که روزنامه نام شما را به عنوان برنده یک مسابقه اعلام کرده است. کلام و عکس‌العمل‌تان را اجرا کنید (واکنش‌های هیجانی).
- ۳ برای رفتن به مهمانی دیرتان شده است، اما شما موفق به یافتن یک لنگه کفش‌تان نشده‌اید. چه می‌گویید؟ (دور خود چرخیدن و گشتن)
- ۴ در یک جعبه را باز می‌کنید، ناگهان یک موش در آن می‌بینید و فریاد می‌زنید (واکنش کلامی). حرکت را نشان دهید.
در مراحل بعدی، کتاب‌های خواننده را به صورت نمایش خلاق با کودکان اجرا کنید.

۲- اجرای نمایش خلاق با بازی و شعر

هدف: اجرای نمایش خلاق با شعر و بازی

مراحل اجرا: ابتدا باید در مورد حیوانات و زندگی آنها صحبت شود. سپس ریتم ابتدایی را که مکرراً تکرار می‌شود، با کودکان تجربه کنید. سپس حیوانات را یک به یک وارد داستان کنید و در مورد محل زندگی آنها از کودکان بپرسید.

نام شعر: دس - دس، نخود و عدس^۱

- این درو وا کن سلیمون
اون درو وا کن سلیمون

اومده باز یه مهمون

بز وارد می‌شود.

- ببین که من سُم دارم
پشت سرم دُم دارم

شاخم بلند و تیزه

بزغاله‌ام عزیزه

حالا بگو جای من

کجاس؟ زمین یا آسمون؟

یا توی آب‌های روون؟

بچه‌ها جواب می‌دهند: زمین.

- این درو وا کن سلیمون
اون درو وا کن سلیمون

اومده باز یه مهمون

کلاغ وارد می‌شود.

- ببین که من بال دارم
یک دل خوشحال دارم

بالم سیاه و نازه

منقار من درازه

حالا بگو که جای من

کجاس؟ زمین یا آسمون؟

یا توی آب‌های روون؟

بچه‌ها جواب می‌دهند: آسمون.

۱- شاعر افسانه شعبان نژاد

- این درو واکن سلیمون

اومده باز یه مهمون

مرغ وارد می شود!

- ببین که من دون می خوام

قدقدقا صدامه

حالا بگو که جای من

بچه ها جواب می دهند: زمین

- این درو واکن سلیمون

اومده باز یه مهمون

ماهی وارد می شود.

- ببین که من قشنگم

نه دست دارم نه پایی

حالا بگو که جای من

یا توی آب های روون؟

بچه ها جواب می دهند: آب

اون درو واکن سلیمون

از این و از اون می خوام

خروسه هم باهامه

کجاس؟ زمین یا آسمون؟

اون درو واکن سلیمون

به رنگ غنچه، رنگم

نه های و هوی، صدایی

کجاس؟ زمین یا آسمون؟

- این درو واکن سلیمون

اومده باز یه مهمون

قورباغه وارد می شود.

- ببین که من زرنگم

با قور قور و با قور قور

حالا بگو که جای من

یا توی آب های روون؟

بچه ها جواب می دهند: آب

- دس و دس و دس

هرکسی یک جایی نشس.

نخود و نخود.

هر کی بره دوون دوون

اون درو واکن سلیمون

به رنگ برگا، رنگم

اومدم از راه دور

کجاس؟ زمین یا آسمون؟

نخود و عدس

نخود و نخود،

هر کی بره خونۀ خود

تو آب، زمین یا آسمون

ه) قصه سازی

هدف: ساختن کتاب توسط کودکان

وسایل لازم: کاغذ سفید یا کاغذ کلاسور، چسب، مداد رنگی، عکس های بریده شده از مجلات

مراحل اجرا:

1 برای ساختن چنین کتابی چند عدد کاغذ سفید را در کلاسوری قرار دهید و یا به صورت کتابچه بدوزید.

۱- مری اشاره کند که بعضی از پرندگان در آسمان هستند و بعضی روی زمین.

- ۲ با کودک مشورت کنید که چه نوع کتابی را دوست دارد؟ کتابی در مورد اسباب‌بازی‌ها، ماشین‌ها و غیره.
- ۳ کودک را به کشیدن تصاویر مربوط تشویق کنید یا تصاویر مورد نظر کتاب را از مجلات ببرید.
- ۴ تصاویر بریده شده را در دفتر به گونه‌ای بچسبانید که بتوانید زیر آن، چیزی را که می‌گویید، بنویسید.
- ۵ کتاب باید کوشش مشترک بزرگسال و کودک باشد (لااقل در کتاب‌های اولیه).
- ۶ از کودک بخواهید تا درباره آن تصویر هرچه را که دوست دارد، برای شما بگوید و شما آن را زیر تصویر بنویسید.
- ۷ کتاب را باید با حروف ساده و درشت بنویسید.
- ۸ او را تشویق کنید جملات را با شما بلند بخواند.
- ۹ این کتاب را بدون شما نیز می‌تواند بخواند.

تمرین کنید

- ۱ فهرست وارسی برای رشد کلامی کودک دو ساله تهیه کنید و بعد از تکمیل آن، گزارش آن را ارائه دهید.
- ۲ با استفاده از روش‌های تشویقی کودک به سخن گفتن دو فعالیت آموزشی برای کودک ۵ ساله طراحی کنید.
- ۳ برای دو کتاب قصه، کارت کتاب براساس دستورالعمل آورده شده در فصل تهیه کنید.
- ۴ یک نمایش خلاق با کودکان ۶ سال طراحی و اجرا کنید.
- ۵ یک قصه براساس مراحل ساخت قصه بنویسید و در کلاس ارائه دهید.

خودارزیابی پایان پودمان ۳				
واحدیادگیری: توسعه مهارت‌های بیانی کودک				
این کاربرد برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحدیادگیری توسعه مهارت‌های بیانی کودک تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز یک است. بر این اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد	۱	۲	۳
۱	تا چه حد می‌توانید فهرست وارسی از مراحل رشد کلامی برای سنین مختلف تهیه کنید؟			
۲	تا چه حد می‌توانید گزارشی از فهرست وارسی رشد کلامی کودک مشاهده شده را ارائه دهید؟			
۳	تا چه حد می‌توانید فعالیت آموزشی با استفاده از روش‌های تشویق برای سخن‌گویی کودک طراحی و اجرا کنید؟			
۴	تا چه حد می‌توانید فعالیت آموزشی برای بالا بردن توانایی گفتار کودک با استفاده از فعالیت‌های روزانه طراحی و اجرا کنید؟			

ارزشیابی شایستگی توسعه مهارت‌های بیانی کودک

شرح کار:

تهیه فهرست وارسی برای توسعه شناخت مراحل سخن گفتن و ارائه گزارش طراحی یک فعالیت آموزشی برای آماده کردن کودک برای سخن گفتن طراحی یک فعالیت آموزشی برای کاربرد توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودک طراحی هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام می‌شود:

نام فعالیت: نوع فعالیت:
هدف فعالیت: مکان فعالیت:
زمان فعالیت: وسیله و ابزار مورد نیاز:
سن کودکان: تعداد کودکان:
تعداد مربی و مربی‌یار: روش کار:

الگوی تهیه فهرست وارسی:

- ۱- موضوع مشخص باشد.
- ۲- گروه سنی مشخص باشد.
- ۳- راهنمای تکمیل داشته باشد.
- ۴- هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
- ۵- هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
- ۶- هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد: توسعه مهارت‌های بیانی کودک از طریق شناخت مراحل سخن گفتن و آماده کردن کودک و کاربرد توانایی‌های گفتاری او در زندگی روزانه براساس منابع علمی و آموزشی و آیین‌نامه‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

توسعه شناخت مراحل سخن‌گویی (مراحل سخن‌گویی)
آماده کردن کودک برای سخن‌گویی (تشویق کودک به صحبت کردن)
کاربرد توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودک (استفاده از کتاب‌های تصویری، بازی با اسباب‌بازی، وانمودسازی، داستان‌سازی، نمایش خلاق)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

توسعه مهارت‌های بیانی کودک با توجه به شرایط زیر:

مکان: مرکز آزمون
زمان: ۳۰ دقیقه برای هر فعالیت

ابزار و تجهیزات: لوازم‌التحریر، کارت‌های تصویری، فیلم، کتاب قصه و شعر، وسایل هنری

استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی سازمان بهزیستی و آموزش و پرورش

ابزار و تجهیزات: لوازم اداری مناسب - جداول رشد

منابع: کتب آموزشی مرتبط - کتاب‌های علمی مرتبط
اسناد: آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های بهزیستی و آموزش و پرورش
استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی آیین‌نامه‌های بهداشتی و آموزش و پرورش

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	توسعه شناخت مراحل سخن گفتن	۲	
۲	آماده کردن کودک برای سخن گفتن	۱	
۳	کاربرد توانایی‌های گفتاری در زندگی روزانه کودکان	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های مهد کودک‌ها- رعایت نکات ایمنی در به‌کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط توجهات زیست‌محیطی: به حداقل رساندن صدمات زیست‌محیطی - صرفه‌جویی در آب مصرفی نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح فعالیت‌های آموزشی در کوتاه‌ترین زمان	۲	
	میانگین نمرات	۲	

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی ۲ است.

فهرست منابع کتاب کودک برای یادگیری بیشتر (فصل ۳)

- ۱ اشتاینر، یورگ، خرسی که می‌خواست خرس باقی بماند. ترجمه ناصر، ایرانی، نقاشی: یورگ، مولر، نشر: کانون پرورش فکری کودکان ۱۳۷۷.
- ۲ لویس، راب، گوسفندی که خیلی کوچک بود، مترجم: هوشنگ آزادی در تصویرگر لویس، راب، نشر: کانون پرورش فکری کودکان ۱۳۸۸.
- ۳ هوتن، کریس، کمی گم شده‌ام، ترجمه: شهلا انتظاریان، نشر: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی ۱۳۹۴.
- ۴ مولر، ویرجینیا، گول کوچولو در مهدکودک، ترجمه: هستی سعادت، نشر: فنی‌ایران، ۱۳۹۳.
- ۵ مورمنی، تریس، خرگوش خوشحال، خرگوش غمگین، ترجمه: صبا رفیع، نشر: فنی‌ایران، ۱۳۹۳.
- ۶ موزس، برایان، احساس‌های تو، ترجمه: قاسم کریمی، نشر: قدیانی ۱۳۸۴.